Social Situation and Outlook

ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี 2554

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2554

การมีงานทำและคุณภาพคน

ในไตรมาสหนึ่งปี 2554 การจ้างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.57 อัตราการว่างงานลดลงเป็นร้อยละ 0.8 แต่ยังมีปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตแรงงาน ได้แก่ รายได้ที่แท้จริงชะลอตัวจากเงินเฟ้อที่มีแนวโน้มสูงขึ้น การว่างงานของบัณฑิตจบใหม่ในช่วงเดือนเมษายนถึงสิงหาคม ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ในด้านสุขภาพมีการคาดการณ์ว่าคนไทยจะเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคเรื้อรังมากที่สุดในปี 2554 ขณะที่จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังลดลงโดยเฉพาะโรคไข้หวัดใหญ่ แต่โรคปอดอักเสบยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่พบในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป ขณะที่ผลการสำรวจแสดงว่า ความสุขมวลรวมของคนไทยเริ่มสูงขึ้น

พฤติกรรมและความเป็นอยู่ของคน

พฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องการสูบบุหรี่เมื่อพิจารณาจากค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ยังต้องเฝ้าระวังในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี เนื่องจากผู้ประกอบการยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เน้นทำการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์มากขึ้น หนี้สินครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงต้องระมัดระวังผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ในช่วงดอกเบี้ยขาขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มรายได้น้อยหรือรายได้ไม่แน่นอน

ความมั่นคงทางสังคม

ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่องในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการจับกุมที่สูงขึ้นจากการที่รัฐบาลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มแข็งนับตั้งแต่ปลายปี 2553 เป็นต้นมา เศรษฐกิจที่เริ่มขยายตัวส่งผลให้จำนวนการร้องเรียนของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะด้านสัญญาอสังหาริมทรัพย์ และการโฆษณา การแสดงข้อมูลในฉลากสินค้าให้เหมาะสมเป็นมาตรการสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อที่จะสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจง่ายและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการ

สิ่งแวดล้อม

สังคมไทยเผชิญกับภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้น และมีความเสี่ยงมากขึ้นในอนาคต จึงต้องทบทวนและวางแผนเตรียมพร้อมและวางแนวทางเพื่อรับมือกับภัยพิบัติโดยความร่วมมือของประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมีแผนบริหารจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย และการบังคับใช้ผังเมืองของประเทศอย่างเข้มงวด สนับสนุนภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น การก้าวเข้าสู่ความเป็น “ธุรกิจสีเขียว” เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ สนับสนุนชาวบ้านและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเตือนภัย สนับสนุนให้มีมาตรการ อาสาสมัครป้องกันภัย และกองทุนในระดับชุมชนเพื่อรับมือภัยพิบัติเป็นด่านแรก รวมทั้งการเตรียมคนและทุนในชุมชนให้มีวินัยและเอื้ออาทร จัดการ “วิกฤติน้ำใจ” ที่เกิดขึ้น

เรื่องเด่นประจำฉบับ

แรงงานย้ายถิ่น : เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ISSN 1950-1824
30 พฤษภาคม 2554

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100
http://www.nesdb.go.th

ประเด็นหลัก

- การจ้างงานในไตรมาส 1/2554 เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี 2553 ร้อยละ 0.57 จากการจ้างงานภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น แต่การจ้างงานภาคนอกเกษตรลดลง โดยลดลงมากในภาคโรงแรมและภัตตาคารส่วนหนึ่งเนื่องจากเป็นการปรับตัวของธุรกิจหลังวิกฤติเศรษฐกิจเพื่อลดความเสี่ยงจากการแข่งขันที่รุนแรง และเป็นการปรับตัวหลังจากที่เพิ่มการจ้างงานมากแล้วในช่วงปลายปี 2552 ต่อเนื่องถึงกลางปี 2553 อัตราการว่างงานลดลงอยู่ที่ร้อยละ 0.8 จำนวนผู้ว่างงานเท่ากับ 317,900 คน
- ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อรายได้และคุณภาพชีวิตแรงงาน ได้แก่ (1) ผลกระทบจากเงินเฟ้อที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลต่อรายได้แรงงานแท้จริงมีแนวโน้มชะลอตัวลง (2) การเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ โดยเฉพาะในสาขาสังคมศาสตร์ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะว่างงานสูงในช่วงเดือนเมษายนถึงสิงหาคม (3) ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และการเกิดภาวะภัยแล้งในหลายพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ส่งผลต่อรายได้และการมีงานทำของแรงงานภาคเกษตร และภาคการท่องเที่ยว และ (4) การขาดแคลนแรงงานมีทักษะ เนื่องจากต้องเร่งผลิตเพื่อชดเชยสต็อกที่ลดลงและให้ทันต่อการส่งมอบสินค้าที่ถูกเลื่อนมาจากช่วงที่ได้รับผลกระทบภัยพิบัติสึนามิและน้ำท่วมในภาคใต้
- การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมีมากขึ้น โดยเฉพาะโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตแรงงาน และเป็นภาระค่าใช้จ่ายทั้งของแรงงานเองและระบบสวัสดิการด้านสุขภาพ โดยพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงระบบบริการและมีความเสี่ยงที่สุขภาพจะแย่ลงจากการรักษาไม่เหมาะสม และเป็นบ่อเกิดโรคอื่นๆ ตามมา ทั้งนี้ ร้อยละ 5 ของผู้ที่อยู่ภายใต้ระบบประกันสังคมต้องใช้เงินรักษาโรคเรื้อรังถึงร้อยละ 25 ของภาระค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดภายใต้ระบบประกันสังคม และมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้มีสวัสดิการด้านสุขภาพเป็นโรคกลุ่มนี้ นอกจากนั้นมีความเสี่ยงจากโรคปอดอักเสบอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่พบในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป ขณะที่ความสุขมวลรวมของคนไทยเริ่มสูงขึ้นจากช่วงต้นปีที่ผ่านมาอยู่ที่ 6.61
- สังคมไทยยังคงเผชิญกับปัญหายาเสพติดที่รุนแรงขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำความผิดซ้ำ การจับกุมคดียาเสพติดยังคงเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 26.6 จากช่วงไตรมาสแรกของปี 2553 และมีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 81 ของจำนวนคดีอาญารวม ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการดำเนินการปราบปรามอย่างเข้มงวดตั้งแต่ปลายปี 2553
- สื่อลามกเป็นภัยทางสังคมที่ยังแพร่หลายมากขึ้น ในขณะที่การใช้ “สังคมออนไลน์” ในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังสำหรับเด็กและเยาวชนและต้องวางแนวทางส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในทางบวกให้กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการป้องกันการเข้าถึงสื่อลามกของเด็กในระดับประถมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลเด็กในครอบครัวอย่างทั่วถึง ปลูกฝังจิตสำนึก สนับสนุนความสามารถ จัดพื้นที่สร้างสรรค์ในการแสดงออกให้เป็นที่ยอมรับชื่นชมในสังคม ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมหามาตรการป้องกันและสกัดปัญหาจัดระเบียบการโฆษณาคลิปลามกและสื่อสิ่งพิมพ์ลามก ให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน และบังคับใช้อย่างจริงจัง
- การย้ายถิ่นของประชากรและแรงงานอย่างต่อเนื่องจากชนบทสู่เมืองก่อให้เกิดผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบ กล่าวคือ ทำให้แรงงานมีรายได้เพิ่มช่วยลดความยากจน แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางพื้นที่และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ ทางด้านลบ ก่อให้เกิดการขยายตัวและความแออัดในเขตเมืองส่งผลต่อคุณภาพชีวิตแรงงาน โครงสร้างครัวเรือนที่มีแต่เด็กและผู้สูงอายุ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและการดูแล ตลอดจนขาดบุคลากรที่จะพัฒนาชุมชนและภาคเกษตรที่เป็นสาขาการผลิตหลักในชนบท แม้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 3 ในปี 2548 เหลือร้อยละ 1.9 ในปี 2551 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 2 ในปี 2552 เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรที่ดีขึ้นประกอบกับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้แรงงานถูกเลิกจ้างย้ายกลับสู่ภาคเกษตรกรรม โดยที่เป็นการย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.6 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 36 ทั้งในปี 2551 และ 2552 แต่รูปแบบการย้ายถิ่นยังคงเป็นจากชนบทสู่เมืองโดยเฉพาะกรุงเทพและปริมณฑล เห็นได้จากการขยายตัวของประชากรในกรุงเทพและภาคกลางที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.66 และ 2.51 สูงกว่าอัตราเพิ่มประชากรของประเทศ เนื่องจากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการลงทุนโดยเฉพาะเขตปริมณฑลและภาคตะวันออก ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มขึ้นของความเป็นเมืองที่ยังเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35 ในปี 2541 เป็นร้อยละ 39 ในปี 2550
- การย้ายถิ่นได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตแรงงานย้ายถิ่นซึ่งจากผลสำรวจของ สศช. บ่งชี้ว่า (1) แรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ต้องทำงานหนักขึ้น โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นจาก 4,000 บาท เป็น 10,000 บาท แต่ต้องทำงานเฉลี่ย 10 ชั่วโมงต่อวัน (2) แรงงานยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคมเท่าที่ควร โดยมีผู้เป็นสมาชิกประกันสังคมเพียงร้อยละ 33 และต้องรับภาระค่าใช้การรักษาพยาบาลเองทั้งหมดถึงร้อยละ 40 เมื่อเจ็บป่วย/บาดเจ็บจากการทำงาน (3) แรงงาน 1 ใน 3 มีสภาพที่พักแออัด ส่วนใหญ่พักอยู่ในหอพักและอพาร์ทเม้นท์ โดยเฉลี่ยอยู่ด้วยกัน 3 คน มีปัญหาความปลอดภัยร้อยละ 31 และมีปัญหามลภาวะร้อยละ 37 (4) ผู้มีบุตรอายุไม่เกิน 18 ปี จำนวน 2 ใน 3 ของแรงงานต้องทิ้งบุตรอยู่ภูมิลำเนากับปู่ย่าตายาย ซึ่งจากลักษณะของการย้ายถิ่นที่ร้อยละ 40 มาในช่วงอายุ 21-30 ปี ย้ายมาคนเดียวถึงร้อยละ 70 ส่งผลให้แรงงานย้ายถิ่นร้อยละ 92 ยังมีสมาชิกของครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง โดยบุตรที่อยู่ต้นทางร้อยละ 66 ถูกดูแลโดยปู่ย่าตายาย ส่งผลกระทบให้เด็กมีพฤติกรรมไม่สนใจเรียนและชอบเที่ยวกลางคืนมากกว่าเด็กที่อยู่ปลายทาง ขณะที่เด็กที่อยู่ปลายทางมีพฤติกรรมติดเกมและเบี่ยงเบนทางเพศมากกว่า และ (5) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60 ต้องการกลับภูมิลำเนา เนื่องจากค่าครองชีพที่พำนักอยู่สูง อาชีพไม่มั่นคง และไม่ชอบสังคมเมือง ประกอบกับยังคิดถึงครอบครัว ภูมิลำเดิมมีความเจริญขึ้นมาก และราคาสินค้าเกษตรดีขึ้น
- ข้อเสนอแนะในการลดผลกระทบในทางลบของการย้ายถิ่นและสนับสนุนที่จะทำให้การย้ายถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับปัจเจกและครอบครัวและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศ รวมทั้งการพัฒนาภาคเกษตรเพื่อรองรับการย้ายถิ่นกลับอย่างถาวร โดย (1) การพัฒนาฐานการเกษตรอย่างยั่งยืน ได้แก่ การสร้างสาธารณูปโภค ระบบน้ำ การลดต้นทุนการผลิต การสนับสนุนแหล่งเงินทุน รวมทั้งการสร้างโอกาสด้านรายได้เสริมและส่งเสริมอาชีพ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ขายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว และ (2) การเตรียมความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสังคม ได้แก่ สาธารณูปโภค ที่พัก ระบบขนส่งที่เอื้อต่อการเดินทางไปทำงาน เพื่อลดผลกระทบจากความแออัดและยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่นในสังคมเมือง

การมีงานทำและคุณภาพคน

ตาราง 1 ผลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสหนึ่ง ปี 2554

	จำนวน (ล้านคน)						เปลี่ยนแปลง (%YOY)					
	2553					2554	2553					2554
	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	ทั้งปี	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
กำลังแรงงานรวม	38.64	38.15	38.38	39.09	38.95	38.26	0.6	1.6	-0.5	0.5	0.6	0.28
1. ผู้มีงานทำ	38.04	37.43	37.51	38.69	38.51	37.65	0.9	2.6	-0.5	0.8	0.7	0.57
(การทำงานต่ำระดับ)	0.52	0.55	0.57	0.52	0.45	0.43	-13.9	-21.6	0.3	-1.5	-28.6	-21.65
1.1 ภาคเกษตร	14.55	13.14	13.41	15.75	15.89	13.41	-1.0	1.8	-7.4	-1.2	2.9	2.10
1.2 นอกภาคเกษตร	23.49	24.30	24.10	22.94	22.62	24.23	2.1	3.0	3.8	2.3	-0.8	-0.26
- อุตสาหกรรมการผลิต	5.35	5.57	5.48	5.19	5.16	5.46	-0.5	-0.4	1.7	-2.1	-1.1	-1.97
- ก่อสร้าง	2.37	2.55	2.78	2.08	2.01	2.66	2.3	0.7	9.9	1.9	-4.4	3.96
- ค้าส่ง / ค้าปลีก	6.24	6.35	6.37	6.11	6.11	6.17	3.1	2.9	5.1	4.1	0.5	-2.90
- โรงแรม ภัตตาคาร	2.65	2.87	2.65	2.56	2.54	2.58	2.4	11.0	3.2	0.0	-4.6	-10.00
- การบริการอื่นๆ	6.89	6.95	6.83	7.01	6.79	7.37	3.0	3.5	2.3	5.2	0.8	6.00
2. จำนวนผู้ว่างงาน	0.40	0.43	0.51	0.34	0.33	0.32	-29.7	-44.6	-24.8	-25.2	-13.4	-26.36
อัตราการว่างงาน (%)	1.0	1.1	1.3	0.9	0.9	0.8						
3. แรงงานรอฤดูกาล	0.20	0.28	0.36	0.06	0.11	0.29	37.7	14.3	90.3	16.3	7.3	3.06

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตาราง 2 ผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน

	2552	2553				2554
	ทั้งปี	Q1/53	Q2/53	Q3/53	Q4/53	Q1/53
ผู้ขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน(คน)	704,639	126,116	143,265	124,037	109,991	132,163

ที่มา : กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

มาตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแรงงานไทยที่กลับจากลิเบีย

กระทรวงแรงงานได้กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแรงงานไทยที่กลับจากประเทศลิเบีย อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศแถบตะวันออกกลาง ดังนี้

1) มอบเงินช่วยเหลือเป็นค่าพาหนะกลับภูมิลำเนารายละ 1,500 บาท
2) ประชาสัมพันธ์ให้แรงงานไทยที่เป็นสมาชิกกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ มารับเงินสงเคราะห์รายละ 15,000 บาท
3) ดำเนินการเจรจาหาตำแหน่งงานว่างให้แรงงานไทยได้ไปทำงานในประเทศต่าง ๆ เช่น ไต้หวัน สิงคโปร์ สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น
4) ให้สินเชื่อกู้ยืมเพื่อการไปทำงานต่างประเทศ โดยกระทรวงแรงงานจะลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยจะปล่อยเงินกู้ให้กับคนงานในวงเงินไม่เกิน 1.5 แสนบาท อัตราดอกเบี้ยประมาณร้อยละ 9 ต่อปี ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 18 เดือน สำหรับคนงานที่ยังเป็นหนี้ธนาคารหรือแหล่งเงินกู้อื่นๆ จะได้โอกาสในการปรับลด/ผ่อนผันการชำระหนี้

การจ้างงานเพิ่มขึ้นและอัตราการว่างงานลดลง

ในไตรมาสแรกปี 2554 การจ้างงานเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 0.57 การจ้างงานในภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.1 เป็นเพราะการเลื่อนเพาะปลูกข้าวในช่วงกลางปี 2553 ทำให้การเก็บเกี่ยวต้องล่าช้า ประกอบกับราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้นทั้งยางพารา ปาล์มน้ำมัน มันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย จูงใจให้แรงงานเข้าสู่ภาคเกษตรเพิ่มขึ้น ส่วนการจ้างงานนอกภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.26 โดยสาขาค้าส่ง/ค้าปลีก การจ้างงานลดลงร้อยละ 2.9 สาขาการผลิตลดลงร้อยละ 1.97 และสาขาโรงแรม/ภัตตาคาร ลดการจ้างงานลงมากที่สุดร้อยละ 10 ลดลงต่อเนื่องจากไตรมาสที่สี่ปี 2553 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มฤดูกาลท่องเที่ยว และในไตรมาสแรกปี 2554 สาขาโรงแรมและภัตตาคารมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 8.1 โดยมีสาเหตุจาก (1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปโดยที่เข้าพักเซอร์วิสอพาร์ทเมนท์ และคอนโดมิเนียมที่เปิดเป็นที่พักชั่วคราวกันมากขึ้นเพราะค่าที่พักถูกกว่าโรงแรม และในขณะเดียวกันบูติคโฮเต็ลก็เพิ่มขึ้นมากสำหรับนักท่องเที่ยวในตลาดบน ซึ่งที่พักประเภทดังกล่าวมีความเข้มข้นในการจ้างงานน้อยกว่าเมื่อเทียบกับที่พักประเภทโรงแรม (2) จากการแข่งขันที่สูงและความตึงตัวในตลาดแรงงาน ธุรกิจโรงแรมจึงมีการปรับตัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการจ้างแรงงานที่ทำงานได้หลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน (3) มีการจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงานในธุรกิจร้านอาหารมากขึ้นเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงานไทยที่มีทักษะต่ำและค่าจ้างแรงงานถูก และ (4) สาขาโรงแรมและภัตตาคารได้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นมากมาตั้งแต่ปลายปี 2552 โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.4 ในไตรมาสที่ 4 ปี 2552 และร้อยละ 11.0 ในไตรมาสแรกปี 2553 ต่อเนื่องมาถึงไตรมาสที่สองที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 จึงคาดว่าสาขาธุรกิจนี้ได้ผ่านพ้นช่วงการปรับตัวในการหาแรงงานมาทดแทนการเลิกจ้างในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจแล้ว

สำหรับภาคการผลิตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ใช้งานเข้มข้นและมีลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนมีการส่งออกเพิ่มขึ้นมาก เช่น อัญมณี ดอกไม้ใบไม้ประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์เซรามิก เครื่องใช้เดินทาง หนังและผลิตภัณฑ์หนัง สมุนไพร และสบู่ มูลค่าการส่งออกของสินค้ากลุ่มนี้

แผนภูมิ 1 สถานการณ์ตลาดแรงงาน

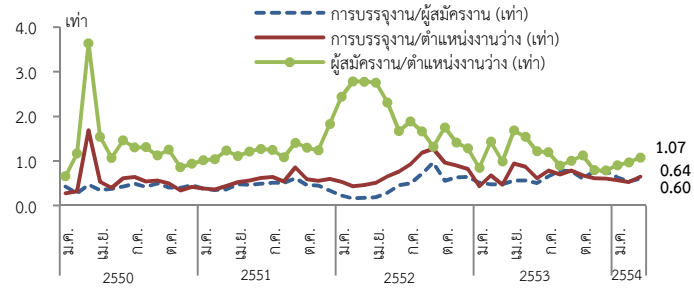

ที่มา : กรมการจัดหางาน

ตาราง 3 สัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างสะสม

(เท่า)	2552				2553				2554
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
ประถมศึกษาและต่ำกว่า	3.01	2.94	2.58	2.07	2.18	2.13	1.16	0.78	1.40
มัธยมศึกษา	2.65	2.17	1.51	1.18	1.19	1.22	0.74	0.45	0.92
ปวช.-ปวส./อนุปริญญา	0.86	0.79	0.51	0.40	0.47	0.49	0.24	0.15	0.35
ปริญญาตรีและสูงกว่า	2.30	2.91	1.88	1.58	2.09	2.12	1.10	0.58	1.38

ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน

แผนภูมิ 2 แสดงดัชนีค่าจ้างเฉลี่ย และดัชนีราคาผู้บริโภค

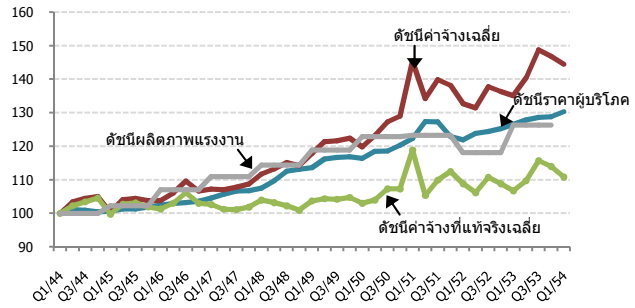

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, สศช., สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิ 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงค่าจ้าง และเงินเฟ้อ

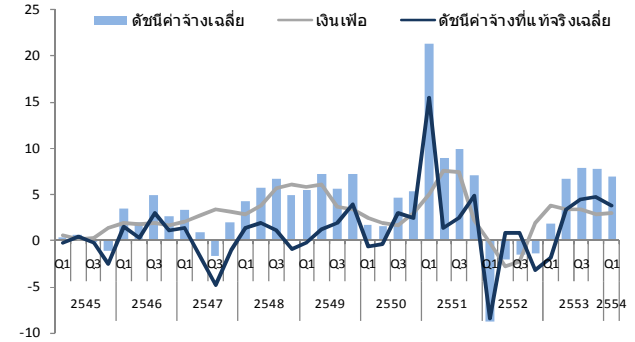

ที่มา : กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เพิ่มขึ้นต่อเนื่องร้อยละ 24.7 ในปี 2553 และร้อยละ 10.6 ในไตรมาสแรกปี 2554 ซึ่งนับว่าเป็นการขยายตัวที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่เป็นฐานรากมากขึ้น

จำนวนผู้ว่างงานมี 317,900 คน คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับร้อยละ 0.8 ลดลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 1.1 ในช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว แม้ว่ามีแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในประเทศลิเบียเดินทางกลับประเทศประมาณ 10,665 คนแต่มีความต้องการแรงงานภายในประเทศเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ประกอบกับฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ล่าช้าออกมาถึงไตรมาสแรก ทำให้ไม่กระทบปัญหาการว่างงานในภาพรวมของประเทศ จำนวนแรงงานที่มีชั่วโมงการทำงานที่มากกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.2 ส่วนหนึ่งเนื่องจากชั่วโมงการทำงานในภาคเกษตรที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับภาคการผลิตเร่งผลิตเพื่อสะสมสต็อกในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น และภาคการก่อสร้างเร่งทำงานเพื่อให้โครงการแล้วเสร็จตามกำหนด ในภาวะที่ตลาดแรงงานตึงตัว แรงงานที่มีอยู่จึงมีแนวโน้มที่จะทำงานเป็นจำนวนชั่วโมงมากขึ้น ทั้งนี้ ในไตรมาสแรกนี้มีจำนวนผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงานเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 4.8

ตลาดแรงงานมีความตึงตัวเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่แล้ว โดยสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างสะสมเท่ากับ 0.82 เท่า ลดลงจาก 1.16 เท่าในไตรมาสเดียวกันปีที่แล้ว โดยแรงงานระดับ ปวช.-ปวส./อนุปริญญายังคงตึงตัวมากกว่าระดับอื่นๆ มีสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างเท่ากับ 0.35 เท่า รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ 0.92 เท่า แต่ในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่านั้น ตลาดมีความตึงตัวน้อยกว่า โดยที่สัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างเท่ากับ 1.4 เท่า และระดับปริญญาตรีและสูงกว่าเท่ากับ 1.38 เท่า ขณะที่สัดส่วนการบรรจุงานต่อตำแหน่งงานว่างลดลงต่อเนื่อง จากร้อยละ 80.4 75.3 62.3 ในไตรมาสที่ 2–4 ปี 2553 และเป็นร้อยละ 57.8 ในไตรมาสนี้ สะท้อนถึงความไม่สมดุลของตลาดแรงงานที่คุณสมบัติแรงงานที่หางานทำไม่ตรงกับความต้องการของตลาดนั้นยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง

ด้านผลตอบแทนแรงงาน ค่าจ้างแรงงานและเงินเดือนภาคเอกชนที่ยังไม่รวมผลประโยชน์ตอบแทนอื่นในไตรมาสแรกปี 2554 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.9 ขณะที่อัตราเงินเฟ้อเท่ากับร้อยละ 3.0 ทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงที่แรงงานได้รับเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.8 อัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มเร็วขึ้น ทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงชะลอตัวลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับที่เพิ่มขึ้น

แรงงานภาคเกษตรกรรม : กระดูกสันหลังที่กำลังผุกร่อน

ผลการพัฒนาประเทศกว่า 30 ปีที่ผ่านมาทำให้จำนวนแรงงานภาคเกษตรกรรมลดลงอย่างต่อเนื่องจากสัดส่วนร้อยละ 68.0 ในปี 2520 เป็นร้อยละ 38.2 ของกำลังแรงงานรวมจำนวน 38.64 ล้านคน ในปี 2553 หรือประมาณ 14.6 ล้านคน ซึ่งนับว่าแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศยังต้องพึ่งพาภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก แม้ว่าภาคเกษตรของไทยคิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในเชิงโครงสร้างที่สำคัญคือ กลุ่มแรงงานในภาคเกษตรนั้นมีอายุเฉลี่ยสูงกว่าแรงงานในสาขาอื่นๆ โดยในปี 2553 แรงงานภาคเกษตรมีอายุเฉลี่ย 49.3 ปี สูงกว่าอายุแรงงานโดยรวมที่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 48.6 ปี ทั้งนี้ แรงงานภาคเกษตรที่อายุมากกว่า 40 ปี มีสัดส่วนถึงร้อยละ 58.6 ของแรงงานเกษตรรวม ในขณะที่แรงงานภาคนอกเกษตรที่มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 44.9 ของแรงงานภาคนอกเกษตร โดยในสาขาการผลิต ก่อสร้าง ขนส่ง และโรงแรมภัตตาคาร มีแรงงานที่อายุมากกว่า 40 ปีคิดเป็นสัดส่วนต่อแรงงานในสาขานั้นๆ ร้อยละ 36.2 47.9 45.3 และ 49.6 ตามลำดับ นอกจากนั้น ประมาณร้อยละ 75.0 ของแรงงานในภาคเกษตรเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า

ในขณะเดียวกันผู้ที่จะเข้ามารับช่วงทำงานในภาคเกษตรรุ่นต่อไปก็ลดลงเป็นลำดับ ดังจะเห็นได้จากการทดแทนของแรงงานเกษตรอายุ 15–19 ปีต่อแรงงานอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 32.1 ในปี 2553 ลดลงเมื่อเทียบกับร้อยละ 65.6 ในปี 2544 และมีแนวโน้มที่จะลดลงต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งเป็นผลจากลักษณะงานที่เป็นงานหนัก ได้รับผลตอบแทนที่ต่ำ รายได้มีความไม่แน่นอนสูง ในปี 2552 ครัวเรือนลูกจ้างคนงานเกษตรมีรายได้เฉลี่ย 11,087 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับผลตอบแทนของครัวเรือนรวมของประเทศซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 20,903 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ประกอบกับการขยายตัวของเมือง รวมถึงการมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้นของคนรุ่นใหม่ ทำให้มีโอกาสหางานทำในเมืองมีมากขึ้น โดยเฉพาะงานในสาขาการผลิตและสาขาบริการ รวมถึงโอกาสในการประกอบอาชีพอิสระทั้งในและนอกระบบมีมากขึ้น จึงจูงใจให้แรงงานภาคเกษตรส่วนหนึ่งโยกย้ายออกไปประกอบอาชีพดังกล่าว

นอกจากนั้น ยังมีปัญหาในเชิงโครงสร้างอื่นๆ อาทิ การเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิต และการผลิตที่ต้องขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศเป็นหลัก ที่ทำให้ผลิตภาพภาคเกษตรต่ำ และผลตอบแทนโดยเฉลี่ยต่ำ

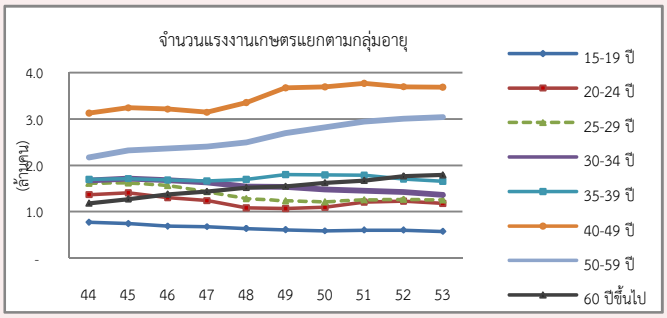

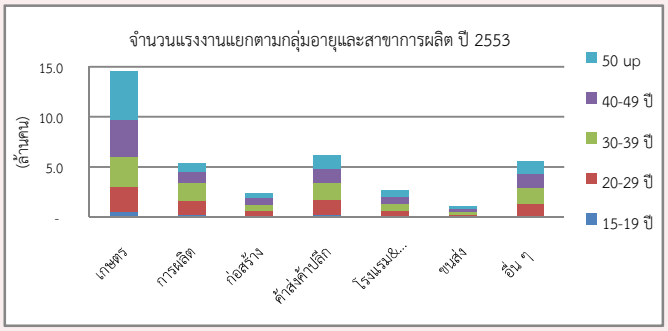

ร้อยละ 4.4 และ 4.7 ในไตรมาสสามและไตรมาสสี่ ปี 2553 เงินเฟ้อที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นปัจจัยเสี่ยงที่อาจทำให้ค่าจ้างที่แท้จริงลดลงในช่วงต่อไป[1] ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน และโอกาสในการยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานในอนาคต

ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและประเด็นที่ต้องติดตามในระยะต่อไป ได้แก่ *ประการแรก* รายได้แรงงานแท้จริงจะมีแนวโน้มชะลอตัวลงจากเงินเฟ้อที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ในขณะที่รายได้ที่เป็นเม็ดเงินมีแนวโน้มลดลง เป็นผลจากการลดชั่วโมงการทำงานลงของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิที่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งทำให้วัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ต้องนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นไม่เพียงพอ อาทิ อุตสาหกรรมรถยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะส่งผลต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง คือ อุตสาหกรรมยางรถยนต์ ส่วนอุตสาหกรรมอาหารทะเลห้องเย็น และเฟอร์นิเจอร์นั้น ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในภาคใต้ อย่างไรก็ตาม คาดว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อแรงงานเฉพาะในช่วงสั้นๆ ทั้งนี้ ในภาวะที่เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในช่วงของการขยายตัวและมีการตึงตัวในตลาดแรงงานอยู่นั้น ผู้ประกอบการมักจะปรับตัวโดยการใช้วิธีการลดชั่วโมงการทำงานลง เพิ่มวันหยุด หรือลดเงินเดือน เมื่อเกิดภาวะช็อคระยะสั้นมากกว่าการปลดแรงงาน

ประการที่สอง การเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาสังคมศาสตร์ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะว่างงานสูง เนื่องจากตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานกลุ่มนี้ในจำนวนที่น้อยกว่าผู้ที่จบสายอาชีพ ผู้ที่หางานทำไม่ได้ส่วนหนึ่งจึงมักจะหันไปประกอบอาชีพอิสระทำงานที่ต่ำกว่าวุฒิการศึกษาที่จบ หรือศึกษาต่อ ดังนั้น การสร้างทัศนคติและส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวคิดเลือกเรียนสายอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการแนะแนวอาชีพและช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อและโอกาสทางการตลาดสำหรับผู้จบการศึกษาใหม่ เพื่อลดโอกาสการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาใหม่และสร้างผู้ประกอบการใหม่

ประการที่สาม ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และการเกิดภาวะภัยแล้งในหลายพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ซึ่งอาจส่งผลต่อรายได้และการมีงานทำของแรงงานภาคเกษตร และภาคการท่องเที่ยว และ*ประการสุดท้าย* การขาดแคลนแรงงานมี

[1] เงินเฟ้อในเดือนเมษายน 2554 เท่ากับร้อยละ 4.0

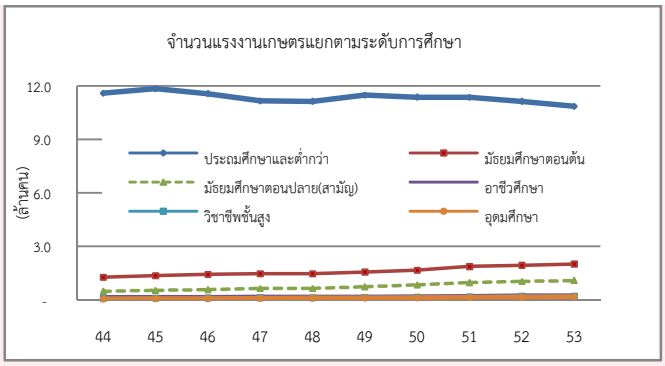

จากโครงสร้างแรงงานเกษตรที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ได้รับการศึกษาน้อย รายได้ต่ำ และแนวโน้มการเข้ามารับช่วงของคนรุ่นใหม่ที่ลดลงเหล่านี้ เป็นข้อจำกัดต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร และมีผลต่อเนื่องถึงความยั่งยืนของภาคเกษตรกรรมไทย เป็นทิศทางที่บ่งชี้ว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในภาคเกษตรเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานที่ลดลงมีความจำเป็นเร่งด่วนมากขึ้น ในขณะเดียวกันการแก้ปัญหาด้วยการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามฤดูกาลเพื่อทำงานในภาคเกษตรนั้น ต้องมีจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อไม่ให้กลายเป็นความเสี่ยงด้านการจัดระเบียบสังคมและความมั่นคงของประเทศในระยะยาว และต้องเร่งจัดทำศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติเพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจเรื่องจำนวนแรงงานที่ขาดแคลนและสามารถจับคู่ระหว่างความต้องการและจำนวนแรงงานที่มีอยู่ได้ นอกจากนั้น ผลตอบแทนผลผลิตภาคเกษตรที่เหมาะสมก็จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จูงใจให้แรงงานกลับคืนหรือเข้าสู่ภาคเกษตรและช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของแรงงานในภาคเกษตรด้วย

ตาราง 4 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่สำคัญ ปี 2548-2553

โรค	2548	2549	2550	2551	2552	2553 (9เดือน)
ความดันโลหิต	307,671	375600	445,300	494,809	566,814	368,849
หัวใจ	300,137	328195	393,559	412,515	438,522	296,673
เบาหวาน	277,391	334,168	372,226	388,551	425,320	224,153
หลอดเลือดสมอง	98,895	107,246	117,571	124,532	131,203	119,506
มะเร็ง	64,642	71,196	74,838	77,173	76,866	52,194
รวม	**1,048,736**	**1,216,405**	**1,403,490**	**1,497,580**	**1,638,725**	**1,061,375**

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

ทักษะยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง แม้ว่าในไตรมาสที่สอง ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในสาขาอุตสาหกรรมและบริการอาจมีแนวโน้มผ่อนคลายลง เนื่องจากมีผลกระทบสึนามิและภาวะน้ำท่วมในภาคใต้ที่ส่งผลต่อภาคการผลิตและภาคบริการ อย่างไรก็ตาม ความต้องการแรงงานจะกลับมาเพิ่มขึ้นเมื่อสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติ เนื่องจากต้องเร่งผลิตเพื่อชดเชยสต็อกที่ลดลงและให้ทันต่อการส่งมอบสินค้าที่ถูกเลื่อนมาจากช่วงที่ได้รับผลกระทบภัยพิบัติ ซึ่งจะทำให้ตลาดแรงงานมีความตึงตัวมากอีกครั้ง

นอกจากนั้น ความต้องการแรงงานในสาขาก่อสร้างมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการดำเนินโครงการก่อสร้างทั้งภาครัฐและภาคเอกชนพร้อมกันหลายโครงการ ทั้งโครงการรถไฟฟ้า[2] โครงการบ้านจัดสรร และคอนโดมิเนียม ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานก่อสร้างในปัจจุบันค่อนข้างมาก และหลายโครงการการก่อสร้างต้องล่าช้าออกไป ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากแรงงานบางส่วนหันไปประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า เช่น การทำงานในโรงงานหรือการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศที่ได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า ซึ่งในระยะต่อไป นโยบายด้านแรงงานนั้นต้องมีความชัดเจนมากขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องการส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศทั้งๆ ที่มีความขาดแคลนแรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานฝีมือในประเทศ การสนับสนุนควรมุ่งเน้นการดูแลคุ้มครองสิทธิของแรงงานไทยในต่างแดน แต่ไม่ควรมุ่งเน้นที่การส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานในต่างประเทศเช่นในอดีต หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลเรื่องคุณภาพแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดภายในประเทศและการบังคับใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่ผนวกเข้ากับการจัดระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการเร่งดำเนินการในการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจับคู่ระหว่างความต้องการแรงงานและกำลังแรงงานที่มีอยู่ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อจะปิดช่องว่างหรือความไม่สมดุลในเชิงคุณภาพที่มีอยู่ในตลาดแรงงาน

การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังของแรงงานไทยมีมากขึ้นและมีการคาดการณ์คนไทยจะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากที่สุดในปี 2554

โรคเรื้อรังที่มีผู้ป่วยจำนวนมาก ได้แก่ ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน รายงานภาวะสุขภาพของแรงงานไทย ปี 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงว่า ร้อยละ 32.4 ของแรงงานที่มีโรคเรื้อรังนั้นเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด

[2] โครงการรถไฟฟ้าที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ได้แก่ สายสีแดง และสายสีม่วง ส่วนรถไฟฟ้าสายสีเขียวอยู่ในระหว่างการประมูลผู้รับเหมาก่อสร้าง

ตาราง 5 ร้อยละของแรงงานที่มีโรคเรื้อรัง จำแนกตามกลุ่มโรค และเพศ พ.ศ. 2552

กลุ่มโรค	รวม	ชาย	หญิง
โรคหัวใจและหลอดเลือด	32.4	29.4	34.6
โรคเบาหวาน/ความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ	21.1	18.8	22.9
โรคเรื้อรังของระบบหายใจ	18.7	19.3	18.2
ความผิดปกติทางกระดูกและกล้ามเนื้อ	10.1	10.9	9.6
ความผิดปกติของระบบย่อยอาหาร	5.4	7.1	4.2
โรคทางระบบสืบพันธุ์และปัสสาวะ	2.7	3.6	2.0
ความผิดปกติทางระบบประสาท	2.1	2.3	1.9
โรคมะเร็ง	1.9	1.4	2.3
ความผิดปกติทางรับรู้	1.9	2.5	1.4
ความผิดปกติทางจิต	1.5	2.4	0.8
โรคติดเชื้อที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย/พิการแบบเรื้อรัง	0.9	0.7	1.0
ความผิดปกติแต่กำเนิดและโรคทางพันธุกรรม	0.8	0.9	0.8
ความผิดปกติในช่องปาก	0.5	0.7	0.3
รวม	100.0	100.0	100.0

ที่มา : ภาวะสุขภาพของแรงงานไทย ปี 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตาราง 6 การคาดการณ์โรคและภัยสุขภาพที่สำคัญ ปี 2554

โรคภัยสุขภาพ	คาดการณ์จำนวนผู้บาดเจ็บ/ป่วย (คน)	คาดการณ์จำนวนผู้เสียชีวิต (คน)
โรคหัวใจหลอดเลือดและเบาหวาน	7,700,000 (ผู้ป่วยที่ต้องการยา) 160,000 (ผู้ป่วยรายใหม่)	36,000
โรคไข้หวัดใหญ่	1,000,000	300
โรคไข้เลือดออก	70,000–90,000	80-110
โรคติดเชื้อเอชไอวี / เอดส์	205,351 (ผู้ป่วยที่ต้องการยา) 10,100 (ผู้ติดเชื้อรายใหม่)	28,000
วัณโรคดื้อยาหลายขนาน	90,000 (วัณโรคทั้งหมด) 1,500 (ดื้อยาหลายขนาน)	150
โรคเลปโตไปโลซิส (โรคฉี่หนู)	5,000–6,000	50-60
โรคพิษสุนัขบ้า	300,000-400,000 (ถูกสุนัขกัด)	15-20
โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อทางเดินน้ำดี	2,500,000 -3,000,000 (พยาธิใบไม้ตับ)	1,200-1,500 (มะเร็งท่อทางเดินน้ำดี)
การบาดเจ็บจากจราจรทางถนน	150,000–200,000	11,000
การจมน้ำในเด็ก	2,750	1,500
ปัญหาสุขภาพจากหมอกควันในภาคเหนือและภาคใต้	20,000–30,000	ข้อมูลไม่เพียงพอ
อุบัติภัยสารเคมี	2,000–3,000	5-10
รวมทั้ง 12 เรื่อง	**12,500,000**	**78,000**

ที่มา : กลุ่มสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กรมควบคุมโรค

และอีกร้อยละ 21.1 เป็นโรคเบาหวาน/ความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ นอกจากนี้ พบว่า กว่าครึ่งหนึ่งของผู้มีสวัสดิการด้านสุขภาพเป็นโรคกลุ่มนี้ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุจากพฤติกรรมการดำรงชีวิตและการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง ผลกระทบที่สำคัญจากการที่โรคเรื้อรังเพิ่มขึ้นคือ ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตแรงงาน ผลกระทบต่อผลิตภาพแรงงานของประเทศ และภาระของระบบสวัสดิการด้านสุขภาพที่เกิดจากภาระ/ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน[3]

สำนักงานประกันสังคม (สปส.) เปิดเผยว่า ร้อยละ 5 ของผู้เอาประกันต้องใช้เงินรักษาโรคเรื้อรังถึงร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลทั้งหมดภายใต้ระบบประกันสังคม โดยที่มากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ป่วยทั้งหมดเป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง และหากผู้ป่วยมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากสัดส่วนร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 10-15 ในอีก 5-10 ปีข้างหน้า จะทำให้เงินกองทุนฯ ติดลบในแต่ละปีที่ดำเนินการ อีกทั้งจากข้อมูลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ในปี 2553 ผู้มีหลักประกันสุขภาพทั่วหน้าที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานสามารถเข้าถึงระบบบริการแค่ร้อยละ 41 ผู้ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงเข้าถึงระบบบริการแค่ร้อยละ 29 จึงชี้ว่ามีผู้ป่วยอีกกลุ่มใหญ่มีความเสี่ยงที่สุขภาพจะแย่ลงจากการขาดการรักษาที่เหมาะสม และจะเป็นบ่อเกิดของโรคที่ต้องใช้ค่ารักษาพยาบาลมากขึ้นในอนาคต เช่น ไตวายเรื้อรัง หลอดเลือดหัวใจ และมะเร็ง ดังนั้น สปสช. จึงพิจารณาที่จะจัดตั้งกองทุนควบคุมป้องกันและรักษาโรคเรื้อรัง เน้นโรคเบาหวานและความดันโลหิต จำนวนเงิน 304.59 ล้านบาท

ในภาพรวมตลอดปี 2554 กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการคาดประมาณโรคที่อาจเกิดกับประชาชนในปี 2554 ที่จะทำให้ประชาชนเจ็บป่วย/บาดเจ็บหรือติดโรคประมาณ 12.5 ล้านคน และเสียชีวิตประมาณ 78,000 คน โดยคาดการณ์จำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุดเกือบครึ่งหนึ่งเป็นการเสียชีวิตจากการเป็นโรคเรื้อรังได้แก่ โรคหัวใจหลอดเลือดและเบาหวาน นอกจากนี้ ได้มีการคาดการณ์การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่ออื่นๆ ได้แก่ การบาดเจ็บจากจราจรทางถนนและการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็ก รวมทั้งอุบัติภัยต่างๆ และจากโรคติดต่อได้แก่ โรค

[3] จากรายงานภาวะสุขภาพของแรงงานไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี 2552 แรงงานไทยเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง 3 อันดับสูงสุดคือ โรคหัวใจและหลอดเลือด (ร้อยละ 32.4) รองลงมาเป็น โรคเบาหวาน/ความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ (ร้อยละ 21.1) และโรคเรื้อรังของระบบหายใจ (ร้อยละ 18.7) แต่แรงงานหญิงมีสัดส่วนสูงกว่าชาย ยกเว้นโรคเรื้อรังของระบบหายใจที่แรงงานชายมีสัดส่วนสูงกว่าหญิง สาเหตุสำคัญของโรคเรื้อรังมาจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของแรงงานได้แก่ การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา

ตาราง 7 จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังรายไตรมาส ปี 2553 - 2554

หน่วย : ราย

โรคเฝ้าระวัง	2553				2554
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
ปอดอักเสบ	34,064	31,032	49,466	38,481	44,420
ไข้หวัดใหญ่	25,856	7,325	53,174	21,934	9,239
ไข้เลือดออก	11,287	29,121	60,366	17,925	7,119
บิด	3,507	3,657	3,936	2,594	3,671
มือ เท้า ปาก	5,821	2,173	2,880	972	777
หัด	759	598	691	305	539
ฉี่หนู	701	889	1,725	1,283	396
ไข้สมองอักเสบ	121	112	153	94	184
อหิวาตกโรค	417	586	511	296	35
ไข้กาฬหลังแอ่น	7	6	11	8	11
พิษสุนัขบ้า	8	2	0	2	0
รวม	82,547	70,985	172,913	83,894	66,391
อัตราต่อประชากรแสนคน	**129.94**	**111.74**	**272.19**	**132.06**	**104.51**

ที่มา : สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

แผนภูมิ 4 ดัชนีความสุขมวลรวมของคนไทย ตั้งแต่ ม.ค. 2553 – เม.ย. 2554

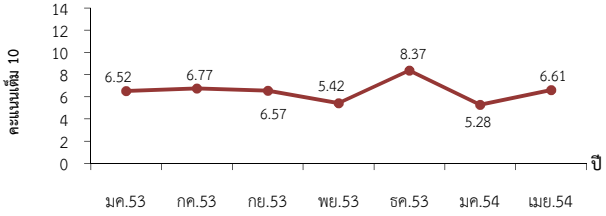

ที่มา : ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (เอแบค)

แผนภูมิ 5 จำนวนผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการต่อวันในสังกัดกรมสุขภาพจิต

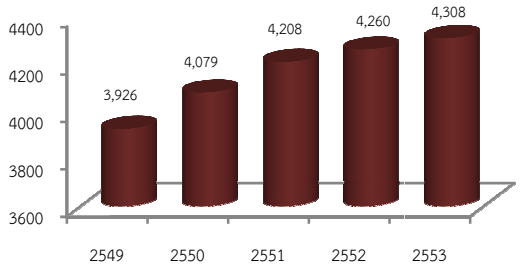

ที่มา : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ไข้หวัดใหญ่ โรคไข้เลือดออก โรคติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ วัณโรคดื้อยาหลายขนาน, โรคแลปโตไปโลซิส โรคพิษสุนัขบ้า โรคพยาธิใบไม้ตับและมะเร็งท่อทางเดินน้ำดี

โรคปอดอักเสบยังเป็นปัญหาต่อเนื่อง

การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังในไตรมาสแรกของปี 2554 มีผู้ป่วยรวม 66,391 ราย ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี 2553 ร้อยละ 19.6 โดยเฉพาะโรคไข้หวัดใหญ่มีจำนวนผู้ป่วยลดลงมาก เป็นผลจากการเฝ้าระวังและควบคุมโรคอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง รวมทั้งการให้บริการฉีดวัคซีนไข้หวัดใหญ่ ซึ่งเป็นวัคซีนรวมป้องกันได้ 3 สายพันธุ์ มีผู้ได้รับบริการไปแล้ว 1,837,000 ราย

โรคที่ยังเป็นปัญหาสำคัญคือ โรคปอดอักเสบ มีผู้ป่วยมากกว่า 4 หมื่นราย เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 30.4 ซึ่งเป็นโรคติดเชื้อที่มีความรุนแรงส่วนใหญ่จะพบในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และในผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป เนื่องจากฝนตกชุก อากาศมีความชื้นสูงทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคได้ง่าย จึงยังจำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันที่เข้มข้นจริงจังและต่อเนื่อง

ผลการสำรวจแสดงว่าความสุขมวลรวมของคนไทยเริ่มสูงขึ้น

ความสุขมวลรวมของคนไทยเพิ่มสูงขึ้นจากช่วงต้นปีที่ผ่านมา ผลสำรวจของเอแบคโพลล์เรื่องแนวโน้มความสุขมวลรวมของคนไทยในสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศในระดับครัวเรือนจาก 17 จังหวัด ระหว่างวันที่ 15 มี.ค.-9 เม.ย. 2554 ชี้ว่า ดัชนีความสุขมวลรวมของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 5.28 ของผลสำรวจเมื่อเดือนมกราคม 2554 มาอยู่ที่ 6.61 ในเดือนเมษายน เมื่อจำแนกความสุขมวลรวมของประชาชนตามภูมิภาคต่างๆ พบว่า ความสุขมวลรวมของคน กทม. มีความสุขต่ำสุด คือ 6.03 ส่วนคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความสุขสูงสุด 6.91 ปัจจัยที่คน กทม. มีความสุขต่ำกว่าคนภาคอื่นๆ เช่น ความไม่เป็นธรรมในสังคม และสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสุขภาพจิตในสังคมไทยยังเป็นประเด็นเฝ้าระวังที่สำคัญมากขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพจิตที่พบมากที่สุดคือ ภาวะโรคซึมเศร้า เป็นปัจจัยนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตขั้นร้ายแรงที่อาจนำไปสู่การฆ่าตัวตายซึ่งเป็นความสูญเสียทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ในปี 2553 ผู้ป่วยจิตเวชที่เข้ามารับบริการต่อวันในสังกัดกรมสุขภาพจิตเพิ่มขึ้นเป็น 4,308 คน ซึ่งอาจจะสะท้อนว่ามีปัญหาและความตระหนัก

แผนภูมิ 6 อัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคน ปี 2547 - 2553

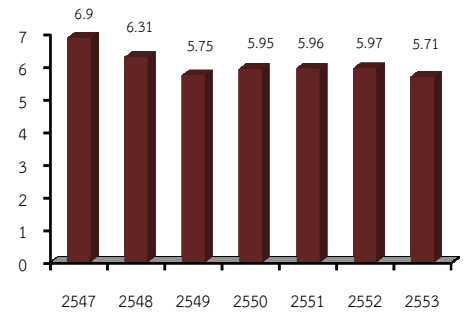

ที่มา : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

ตาราง 8 จำนวนผู้ใช้บริการปรึกษาสุขภาพจิตผ่านสายด่วน ปี 2550 -2554

ปี	จำนวนรวม	เพศชาย	เพศหญิง
2550	9,345	4,443	4,902
2551	28,289	13,419	14,870
2552	83,602	43,420	40,182
2553	102,618	54,291	48,327
2554 (มค.-กพ.)	11,422	6,038	5,384

ที่มา : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

และยอมรับกันมากขึ้นในสังคมไทยในการที่จะเข้ารับการรักษาทางจิตเวช อย่างไรก็ตาม อัตราการฆ่าตัวตายของคนไทยในปี 2553 ลดลงเล็กน้อยเหลือ 5.71 รายต่อประชากรแสนคน เมื่อเทียบกับปี 2552 อยู่ที่ 5.97 รายต่อประชากรแสนคน เมื่อเทียบกับอัตราการฆ่าตัวตายกับประเทศแถบเอเชีย ประเทศไทยยังมีอัตราการฆ่าตัวตายต่ำกว่าประเทศอื่นๆ มีการใช้มาตรการสำคัญในการควบคุมลดปัจจัยเสี่ยงเพื่อทำให้ความสูญเสียจากการฆ่าตัวตายลดลง เช่น โครงการป้องกันการฆ่าตัวตายโดยการให้ อสม. เยี่ยมบ้านพูดคุย และการรักษาผู้ป่วยโรคซึมเศร้าอย่างต่อเนื่อง

การได้รับคำปรึกษาทางจิตเวชเป็นแนวทางหนึ่งในการบรรเทาจากอาการซึมเศร้า จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิตรายงานว่า จำนวนผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการในช่วงปี 2549–2553 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในปี 2553 มีคนให้ความสนใจปรึกษาปัญหาสุขภาพจิตผ่านสายด่วนจำนวนมากขึ้นจากปี 2552 ร้อยละ 22.7 ทั้งนี้ ในระหว่างปี 2552-2553 เพศชายขอรับบริการปรึกษาสุขภาพจิตมากกว่าเพศหญิงในเรื่องความเครียด และปัญหาเรื่องเพศ

พฤติกรรมและความเป็นอยู่ของคน

ค่าใช้จ่ายการบริโภคบุหรี่เพิ่มขึ้น

แผนภูมิ 7 ค่าใช้จ่ายการบริโภคของครัวเรือนหมวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ปี 2550-2554 (ราคาปี 2531) หน่วย:พันล้านบาท

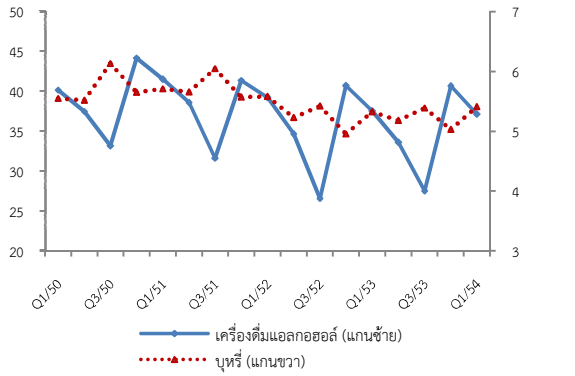

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ค่าใช้จ่ายการบริโภคบุหรี่ของครัวเรือนไทยเพิ่มขึ้นจาก 5,322 ล้านบาทในไตรมาสหนึ่งของปี 2553 (ราคาปี 2531) เป็น 5,408 ล้านบาทในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงร้อยละ 1.1 จากมูลค่า 37,536 ล้านบาทในไตรมาสที่หนึ่งของปี 2553 เหลือเพียง 37,129 ล้านบาทในปี 2554

ขณะที่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ในภาพรวมค่อนข้างทรงตัว แต่สำหรับในกลุ่มเยาวชน กลุ่มเด็กรุ่นใหม่ที่เติบโตมาพร้อมสื่อออนไลน์กลับมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจยาสูบได้มุ่งทำการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยเน้นกลุ่มวัยรุ่นมากขึ้น ซึ่งใช้กลยุทธ์ขายตรง การโฆษณาผ่าน Facebook และ Twitter ขณะที่ธุรกิจเหล้ามีการสร้างหน้าแฟนเพจในเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่า ในช่วงที่ผ่านมา จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า ผู้สูบหน้าใหม่ อายุ 15-24 ปี เพิ่มขึ้นจาก 1.6 ล้านคนในปี 2550 เป็น 1.67 ล้านคนในปี 2552 ในขณะที่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ในสถานศึกษา

ตาราง 9 การสำรวจทัศนคติการรับรู้ของเยาวชนต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ในสถานศึกษา ในตัวอย่างกลุ่มระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจากทั่วประเทศ

พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ร้อยละ
1. เคยเห็นเพื่อนนักเรียนดื่มแอลกอฮอล์	54.3
2. เคยเห็นครู อาจารย์ดื่มแอลกอฮอล์	44.1
3. เคยเห็นภารโรงดื่มแอลกอฮอล์	33.9
4. เคยเห็นเพื่อนนักเรียนเป็นพนักงานเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	62.0
กิจกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เคยพบเห็น	**ร้อยละ**
1. กิจกรรมปีใหม่ที่ทางสถาบันจัดขึ้น	62.0
2. กิจกรรมเลี้ยงส่ง เลี้ยงรุ่น เลี้ยงต้นรับ	52.3
3. กิจกรรมกีฬาสีของโรงเรียน	30.1

ที่มา : มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา เครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่, มีนาคม 2554

ที่ทำงานปลอด (คนสูบ) บุหรี่

ผู้สูบบุหรี่ในประเทศสหรัฐอเมริกากำลังเผชิญหน้ากับความเสี่ยงชนิดใหม่ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น นั่นคือ ความเสี่ยงที่จะหางานทำยากขึ้น เพราะมีโรงพยาบาลและธุรกิจด้านการแพทย์จำนวนมากขึ้น ที่เริ่มหันมาดำเนินนโยบาย **"เขตปลอดผู้สูบบุหรี่"** หลังจากการใช้นโยบายเขตปลอดบุหรี่ที่ได้ทำกันมาเป็นเวลานานให้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ฉะนั้น จึงเป็นการดีกว่าที่จะเลือกรับเฉพาะพนักงานที่ไม่สูบบุหรี่ โดยสามารถเอาเหตุผลเรื่องประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการทำงาน สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลมาเป็นตัวสนับสนุนการใช้นโยบายนี้ ที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า **"การจ้างงานปลอดบุหรี่"** หรือ **"ที่ทำงานปลอดคนสูบบุหรี่"**

แม้ว่าจะยังไม่มีตัวเลขอย่างเป็นทางการว่าปัจจุบันบริษัทหรือโรงพยาบาลจำนวนมากเท่าใดแล้วที่ใช้นโยบายไม่จ้างผู้สูบบุหรี่ แต่ก็มีข่าวออกมาอย่างต่อเนื่องว่า โรงพยาบาลในหลายรัฐตั้งแต่ฟลอริดาไปจนถึงเท็กซัสได้ประกาศเริ่มใช้นโยบายนี้ตั้งแต่ปีที่แล้วเป็นต้นมา คนอเมริกัน 1 ใน 5 ยังเป็นผู้สูบบุหรี่ ซึ่งศูนย์การแพทย์เซนต์ฟรานซิสที่เริ่มไม่จ้างคนสูบบุหรี่ตั้งแต่เดือนที่แล้ว โดยให้เหตุผลว่าเป็นการไม่ยุติธรรมกับผู้ไม่สูบบุหรี่ที่พวกเขาต้องจ่ายเงินภาษีเพื่อคนที่ไม่รักสุขภาพ

แผนภูมิ 8 สัดส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินและครัวเรือนที่มีหนี้สินปี 2553

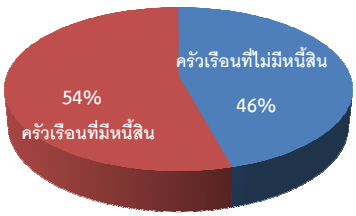

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

กลุ่มเยาวชนรับรู้และอาจจะเลียนแบบพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ได้จากคนใกล้ตัวมากขึ้น เช่น จากเพื่อนนักเรียนร้อยละ 54.3 ครูและอาจารย์ร้อยละ 44.1 ภารโรงร้อยละ 33.9 และเพื่อนนักเรียนที่เป็นพนักงานเสิร์ฟร้อยละ 62.0 รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น งานปีใหม่ งานเลี้ยงรุ่น และกีฬาสีของโรงเรียน

จากผลการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ของภาครัฐ เช่น พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 พบว่า การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมายังไม่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี แต่ประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุนการมีกฎระเบียบหรือมาตรการต่างๆ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ พ.ร.บ. ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 และ พ.ร.บ. คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.2535 พบว่าในช่วงที่ผ่านมา ภาพรวมการสูบบุหรี่มีแนวโน้มลดลง แต่ในกลุ่มเยาวชนเด็กรุ่นใหม่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ดังนั้น ภาครัฐควรมีมาตรการคุมเข้มให้มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันภาคประชาชนที่ผ่านเครือข่ายต่างๆ จะต้องทำงานเชิงรุก โดยหันมาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อรู้เท่าทันธุรกิจบุหรี่และสุรามากขึ้น

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) จะส่งผลให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่หลายยี่ห้อทะลักเข้าประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีราคาถูกลง และมีการแข่งขันในการจูงใจผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งนี้ ภายใต้กรอบการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในภูมิภาคที่เคยเสียภาษีนำเข้าร้อยละ 5 ในปี 2546 ลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553 ผลิตภัณฑ์ยาสูบและผลิตภัณฑ์ที่ใช้แทนยาสูบได้ลดภาษีนำเข้าจากร้อยละ 5 ในปี 2543 และลดลงเหลือร้อยละ 0 ในปี 2553

หนี้สินภาคครัวเรือน

ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งสิ้น 10.69 ล้านครัวเรือน ลดลงจากปี 2552 ที่มีจำนวนครัวเรือนเป็นหนี้ทั้งสิ้น 11.04 ล้านครัวเรือน

แม้ว่าสำนักงานสถิติแห่งชาติไม่ได้ทำการสำรวจมูลค่าหนี้สินของครัวเรือนในปี 2553 แต่มีเครื่องบ่งชี้หลายรายการที่แสดงว่าหนี้สินของครัวเรือนน่าจะเพิ่มขึ้น ได้แก่ (1) ข้อมูลการให้สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคบุคคลของธนาคารพาณิชย์ที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากที่ขยายตัวร้อยละ 18.2 ณ สิ้นปี 2553 เป็นการขยายตัวร้อยละ

ตาราง 10 อัตราการขยายตัวสินเชื่อครัวเรือน (ร้อยละ)

ณ สิ้นระยะเวลา	2551	2552	2553				2554
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
สินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคล	14.1	8.5	12.2	15.0	17.3	18.2	16.8
-เพื่อที่อยู่อาศัย	13.2	11.0	14.9	17.1	15.3	14.2	10.9
-ซื้อรถยนต์	22.9	7.2	12.6	17.0	26.5	29.5	31.8
-อื่น ๆ	9.2	4.7	6.3	9.2	13.3	16.8	15.7

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แผนภูมิ 9 มูลค่าสินเชื่อภาคครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไร และสัดส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สินภาคครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไร

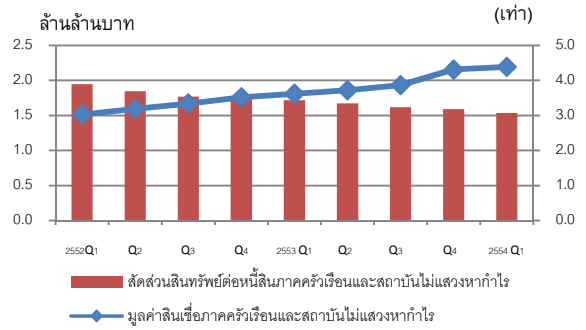

หมายเหตุ : สินทรัพย์คือเงินฝากภาคครัวเรือนที่ปรากฏเป็นหนี้สินของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ หนี้สินคือเงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน และสถาบันไม่แสวงหากำไรของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

16.8 ณ สิ้นไตรมาสแรกปี 2554 หรือคิดเป็นมูลค่า 2.13 ล้านล้านบาท โดยยอดเงินคงค้างสินเชื่อเพื่อการจัดหาที่อยู่อาศัย (สัดส่วนร้อยละ 51) เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.9 และเพื่อซื้อ/เช่ารถยนต์ (สัดส่วนร้อยละ 24) เพิ่มขึ้นร้อยละ 31.8 และอื่นๆ เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.7 ซึ่งเป็นผลจากเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวชัดเจนในปี 2553 ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากขึ้นและความกังวลของครัวเรือนในเรื่องรายได้ลดลง ประกอบกับเป็นช่วงก่อนที่จะมีการปรับอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น (2) เมื่อพิจารณาฐานะทางการเงินของภาคครัวเรือนจากข้อมูลสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ที่จัดเก็บโดยธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า สัดส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สินภาคครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไรมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจากสัดส่วน 3.49 เท่าในปี 2552 เป็น 3.18 เท่าในปี 2553 และ 3.07 เท่า ณ มีนาคม 2554 ซึ่งหนี้สินที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายภาครัฐในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย โดยการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรและการแปลงหนี้นอกระบบให้เข้าสู่ระบบทำให้มีการกู้ยืมเพิ่มขึ้นมากโดยเฉพาะในสถาบันเฉพาะกิจ

เมื่อพิจารณาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในปี 2553 พบว่า สัดส่วนยอดคงค้างหนี้อุปโภคบริโภคส่วนบุคคลที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อลดลงจากร้อยละ 3.12 ณ สิ้นปี 2552 เป็นร้อยละ 2.28 ณ สิ้นปี 2553 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 2.33 ในไตรมาสแรกปี 2554 ซึ่งสะท้อนว่าครัวเรือนมีความสามารถในการชำระหนี้ดีขึ้นในภาวะที่รายได้เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการก่อหนี้ที่เพิ่มขึ้นยังเป็นประเด็นที่ต้องเฝ้าระวังไม่ให้เสียวินัยการใช้จ่าย ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนจะมีการโฆษณาและแคมเปญเพื่อขยายสินเชื่อมากขึ้นในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัว แต่ภาครัฐต้องไม่หละหลวมในการดำเนินมาตรการทั้งในการคุ้มครองประชาชนไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากสินเชื่อประเภท Non-bank รวมทั้งการดูแลกำกับเกณฑ์ในการก่อหนี้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำและไม่แน่นอน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ความสามารถในการชำระหนี้จะลดลงในช่วงอัตราดอกเบี้ยขาขึ้น

“สื่อลามก” ภัยสังคมที่ยังเพิ่มขึ้น

ปัญหาสื่อ “ลามก” ได้ลุกลามไปสู่เด็กในระดับชั้นประถมที่มีการใช้ช่องทางอินเตอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่เข้าไปโหลดดูและแบ่งปันในกลุ่มเพื่อน โดยนิยมโหลดภาพเปลือย วีดีโอสั้น เกมที่ส่อเรื่องเซ็กส์

ตาราง 11 ผลการสำรวจความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสื่อ และความรุนแรงทางเพศ

หน่วยงาน	ผลการสำรวจ
เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ	สำรวจความคิดเห็นเด็กและเยาวชน มุมมองต่อสื่อสิ่งพิมพ์กับการยั่วยุทางเพศ (2554) สำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี จำนวน 525 คน พบว่าเคยเห็นการนำเสนอภาพยั่วยุทางเพศสูงถึงร้อยละ 96.76 จากนิตยสารบันเทิงต่างๆ รองลงมาคือ สื่อไอที โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 30.09 ตามด้วยหนังสือพิมพ์กีฬา ร้อยละ 10.4 ในรอบปีเยาวชนร้อยละ 67.62 เห็นการนำเสนอภาพยั่วยุทางเพศเพิ่มขึ้น เยาวชนกว่าร้อยละ 88 ระบุว่า เคยเห็นโฆษณาทาง SMS เพื่อดาวน์โหลดภาพโป๊ คลิปโป๊ และร้อยละ 37.9 เคยดาวน์โหลด โดยร้อยละ 97.33 ต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการแก้ไขอย่างเร่งด่วน
สำนักงานกิจการยุติธรรม	การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดร้ายแรงทางเพศ : กรณีการข่มขืนและการโทรมหญิงของเด็กและเยาวชนชายในบริบทของทฤษฎีเชิงบูรณาการ” (2551) โดยกลุ่มตัวอย่าง 644 ราย จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนต่างๆ ทั่วประเทศ พบว่า อายุเฉลี่ยในขณะกระทำผิดและอายุปัจจุบันประมาณ 16 ปี และ 18 ปี โดยที่อายุขณะกระทำผิดที่น้อยที่สุดประมาณ 9 ปี ขณะกระทำผิดมีการดื่มสุราหรือใช้สารเสพติดมากถึงร้อยละ 76.9 เคยทำการข่มขืนผู้อื่นมาแล้วมากกว่าหนึ่งครั้ง ร้อยละ 44.2 เคยกระทำผิดในกรณีพรากผู้เยาว์ (เฉพาะการข่มขืน) มามากกว่าหนึ่งครั้ง ร้อยละ 37.5 ในส่วนของอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อการกระทำผิดร้ายแรงทางเพศ พบว่า ความพึงพอใจต่อสื่อลามกที่มีเนื้อหาเบี่ยงเบน มีผลต่อการกระทำผิดทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล	การสำรวจ (2548) พบว่า เว็บไซต์หลัก 10 เว็บไซต์ของประเทศไทย นำไปสู่เว็บโป๊ได้ถึง 1,000 เว็บ ผู้เล่นสามารถเข้าไปดูภาพโป๊เปลือย การร่วมเพศ และส่งภาพโป๊ของตัวเองและผู้อื่นได้ตลอดเวลา สามารถสั่งซื้อวีซีดีโป๊ อุปกรณ์การร่วมเพศ พูดคุยผ่านเว็บ หรือใช้กล้องถ่ายทอดการสำเร็จความใคร่ด้วยความเต็มใจ จนถึงมีการเก็บค่าดูผ่านบัญชีธนาคาร รวมทั้งสามารถดูภาพโป๊เคลื่อนไหวผ่านโทรศัพท์มือถือได้ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบที่กลายมาเป็นอาชญากรรมทางเพศ

คลิปหลุดคลิปโป๊ที่เป็นเชิงเพศพาณิชย์ สื่อเหล่านี้เป็นเสมือนสารกระตุ้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเป็นเหมือนแม่แบบในการเรียนรู้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ มุมมองที่มีต่อเพศตรงข้าม ทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำผิดทางเพศบิดเบือนไป เสมือนเป็นตัวชี้นำให้กระทำผิด หากดูสื่อเรื่องเพศมากจะมีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ทำให้เด็กมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น หรือหากดูภาพหรือหนังที่ฆ่ากันทำให้มีความรู้สึกว่าความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาในสังคม

การเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้ง่ายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์หรือละคร ที่อาจเป็น “สิ่งเร้า” หรือที่น่าวิตกคือ “หนังเอ็กซ์-การ์ตูนลามก” ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่มีภาพลามก อนาจาร การมีเพศสัมพันธ์ ทำให้เยาวชนบางส่วนหมกมุ่นเกิดความอยากรู้อยากลอง จะพบว่า มีคดีเกี่ยวกับเยาวชนในเรื่องเพศในอัตราที่สูงมาตลอดในช่วงหลัง ผู้กระทำผิดมีอายุระหว่าง 14-17 ปี ที่มีเหล้าและสื่อลามกเข้ามาเกี่ยวข้องสอดคล้องกับในเวทีเสวนา "อนาคตเด็กไทย ยุคสิ่งพิมพ์กามเฟื่องฟู" ที่ได้รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นเด็กและเยาวชน มุมมองต่อสื่อสิ่งพิมพ์กับการยั่วยุทางเพศ พบว่า เยาวชนร้อยละ 38 เคยส่งข้อความสั้น (SMS) เพื่อดาวน์โหลดภาพโป๊ คลิปโป๊ และร้อยละ 94 เห็นว่าการดาวน์โหลด มีผลทำให้เกิดภัยคุกคามทางเพศสูง รวมทั้งการรายงานของมูลนิธิเพื่อนหญิง ในเรื่องปัญหาความรุนแรงทางเพศ ที่พบว่า ประเภทของการละเมิดทางเพศมากที่สุด คือ การข่มขืน รองลงมาคือ การรุมโทรม อนาจาร[4]

นอกจากนี้ การสำรวจความคิดเห็นเด็กและเยาวชน มุมมองต่อสื่อสิ่งพิมพ์กับการยั่วยุทางเพศ (2554) สำรวจเยาวชนอายุ 15-25 ปี จำนวน 525 คน พบว่า เคยเห็นการนำเสนอภาพยั่วยุทางเพศสูงถึงร้อยละ 96.76 จากนิตยสารบันเทิงต่างๆ รองลงมาคือ สื่อไอที โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 30.09 ตามด้วยหนังสือพิมพ์กีฬา ร้อยละ 10.4 ในรอบปีเยาวชนร้อยละ 67.62 เห็นการนำเสนอภาพยั่วยุทางเพศเพิ่มขึ้น เยาวชนกว่าร้อยละ 88 ระบุว่าเคยเห็นโฆษณาทาง SMS เพื่อดาวน์โหลดภาพโป๊ คลิปโป๊ และร้อยละ 37.9 เคยดาวน์โหลด โดยร้อยละ 97.33 ต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

[4] มูลนิธิเพื่อนหญิง (ปี 2552) จากการให้บริการคำปรึกษาฯ มีผู้ขอคำปรึกษา 775 ราย เป็นความรุนแรงในครอบครัวร้อยละ 86 โดยมีสุราเป็นปัจจัยกระตุ้นร้อยละ 25 และปัญหาความรุนแรงทางเพศร้อยละ 11 (ร้อยละ 54 เป็นการข่มขืนกระทำชำเรา รองลงมา ร้อยละ 10 เป็นกรณีพรากผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเราในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และร้อยละ 9 เป็นกรณีรุมโทรม กลุ่มอายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 31 เป็นทั้งผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ) หากดูจากข่าวทางหนังสือพิมพ์ จะพบข่าวการละเมิดทางเพศมากถึง 271 ข่าว มีผู้ถูกกระทำ 331 ราย ผู้กระทำ 485 ราย ช่วงอายุ 16-20 ปีมีมากที่สุด 112 ราย โดยผู้กระทำอายุมากสุด 73 ปี ผู้ถูกกระทำอายุน้อยสุด 4 ขวบ สำหรับประเภทการละเมิดทางเพศมากที่สุดคือ การข่มขืน รองลงมาคือ การรุมโทรม อนาจาร ตามลำดับ

การป้องกันปัญหาต่อเนื่องจากการเข้าถึงสื่อลามกมีแนวโน้มน่าเป็นห่วงมากขึ้น ทั้งผลต่ออารมณ์ทางเพศ ความเครียด รู้สึกกดดัน และต้องหาทางระบายออก พบว่ามีวัยรุ่นทั้งชาย/หญิงช่วงอายุระหว่าง 12-16 ปี เข้ามาขอรับคำปรึกษากับจิตแพทย์ในเรื่องนี้มากขึ้น ส่วนใหญ่มีอาการในภาวะที่เรียกว่า **"หยุดไม่ได้"** หรือที่เรียกว่า "Compulsive Masterbation" จากการหาทางระบายออกในเรื่องเพศไม่ได้ นำไปสู่ภาวะการ **"เสพติดเซ็กซ์"** หากเยาวชนไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้อาจต้องตกเป็นอาชญากรทางเพศ หรือตกเป็นเหยื่อได้ในที่สุด ซึ่งส่งผลกระทบคุณภาพชีวิตและทุนมนุษย์ของประเทศ

ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการป้องกันเด็กและเยาวชนในครอบครัวมากขึ้น มีการดูแลสอดส่องอย่างทั่วถึง ปลูกฝังจิตสำนึก รวมถึงสนับสนุนความสามารถ จัดพื้นที่สร้างสรรค์ในการแสดงออกให้เป็นที่ยอมรับชื่นชมในสังคม จะทำให้เยาวชนลดความสนใจสื่อลามกลง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันหามาตรการป้องกันและสกัดปัญหาจัดระเบียบการโฆษณาคลิปลามก สื่อสิ่งพิมพ์ลามก โดยมีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจน และบังคับใช้อย่างจริงจัง

"สังคมออนไลน์"ต้องเฝ้าระวังผลกระทบทางลบต่อเด็กและเยาวชน

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากเป็นการใช้อย่างสร้างสรรค์ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มองค์ความรู้และประสิทธิภาพการทำงาน และช่วยลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ได้มาก ในปี 2553 ในจำนวนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 19.1 ล้านคน หรือร้อยละ 30.9 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 13.8 ล้านคน หรือร้อยละ 22.4 และมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 38.2 ล้านคน หรือร้อยละ 61.8 โดยในเขตเทศบาลมีสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าคือ ร้อยละ 43.4 และ 35.1 ขณะที่นอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนร้อยละ 25.2 และ 16.5 ตามลำดับ กิจกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ใช้ในการค้นหาข้อมูลทั่วไปร้อยละ 82.2 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ รับส่งอีเมล์ร้อยละ 26.5 และเล่นเกมร้อยละ 25.6

สำหรับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่า คนไทยมีการออนไลน์เฉลี่ย 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ กิจกรรมออนไลน์ที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ การรับส่งอีเมล์ ร้อยละ 36 สังคมออนไลน์ ร้อยละ 22 เกมออนไลน์ ร้อยละ 15 ความสนใจส่วนบุคคล ร้อยละ 9 ความรู้/การศึกษา ร้อยละ 8

แผนภูมิ 10 ร้อยละของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ พ.ศ. 2547-2553

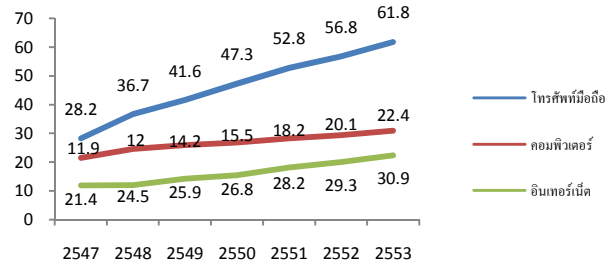

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภูมิ 11 กิจกรรมออนไลน์ที่ให้ความสำคัญมากที่สุด

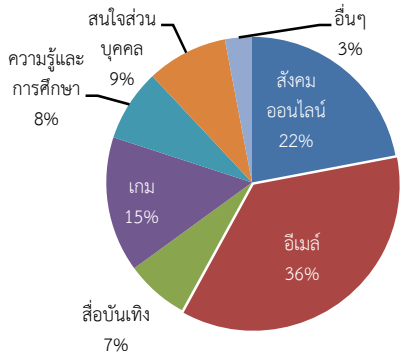

ที่มา : บริษัทที่เอ็นเอสกรุ๊ป www.discoverdigitallife.com

แผนภูมิ 12 จำนวนผู้ใช้เฟซบุ๊กในปี 2551-2553

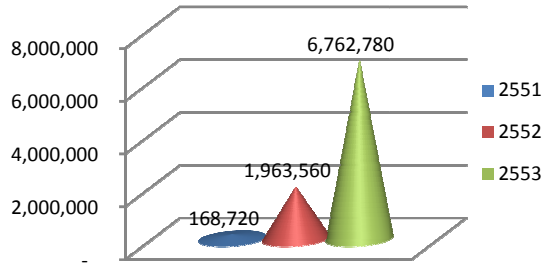

ที่มา : บริษัท นีลเส้น อินเทอร์เน็ต รีเสริช

แผนภูมิ 13 พฤติกรรมการออนไลน์ของคนไทย (digital lifestyles)

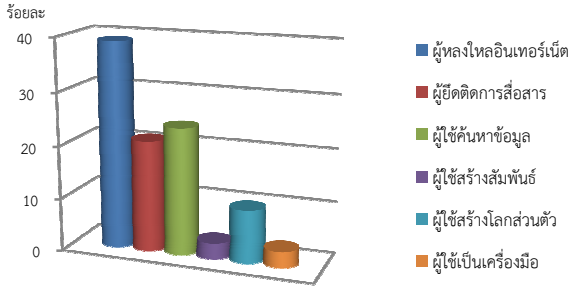

หมายเหตุ:
1. ผู้ใช้สร้างโลกส่วนตัว (aspirers) ส่วนใหญ่เป็นผู้เริ่มใช้อินเทอร์เน็ต และสนใจเข้าร่วมกิจกรรมบนอินเทอร์เน็ต
2. ผู้ใช้สร้างสัมพันธ์ (networkers) เป็นกลุ่มที่ยุ่งกับงานไม่มีเวลาติดต่อ จึงใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นซึ่งมักจะเป็นเพื่อนที่รู้จักในโลกความจริง
3. ผู้ใช้เป็นเครื่องมือ (functionals) ผู้ที่ไม่ชอบเปิดเผยตัว ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารต่าง ไม่สนใจสังคมออนไลน์ และกังวลความเป็นส่วนตัวบนโลกอินเทอร์เน็ต

ที่มา : บริษัทที่เอ็นเอสกรุ๊ป

โรคเสพติดการเล่นเฟซบุ๊ก (Facebook Addiction Disorder : FAD) ซึ่งชาวเอฟบีจำนวนไม่น้อยอาจล้มป่วยด้วยโรคนี้ไปแล้วโดยไม่ทันรู้ตัว เป็นอาการย่อยของการเสพติดอินเทอร์เน็ต (Internet Addiction Disorder หรือ IAD) ซึ่งเป็นกลุ่มอาการทางจิตอย่างหนึ่งเกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตในการเสพข้อมูลหรือข่าวสารมากเกินไป

สัญญาณที่บอกว่า คุณเสพติด Facebook หรือไม่?

1. อดนอนเพราะเล่น Facebook อาการเล่น Facebook จนดึก และลุกขึ้นไปทำงานสาย ด้วยสภาพอ่อนเพลีย
2. ใช้เวลาเล่น Facebook มากกว่าวันละ 1 ชั่วโมง
3. กลายเป็นคนยึดติดและหลงใหลกับความหลังในอดีต เสน่ห์สำคัญของ Facebook ก็คือ การได้ติดต่อและเชื่อมสัมพันธ์กับเพื่อนเก่าๆ รักเก่าๆ ดังนั้น ใครที่มีอาการโพสต์รูปเก่า และถวิลหาความหวานในอดีต อีกหนึ่งสัญญาณที่บอกว่ากำลังเสพติด
4. ไม่ยอมทำงานแต่แอบเล่น Facebook ในเวลางาน
5. ความคิดที่อยากจะสลัด Facebook ให้พ้นจากชีวิต เมื่อลองหยุดเล่นวันแรกแล้วรู้สึกกังวลใจและหงุดหงิด เผ้าแต่คิดถึงว่าตอนนี้มีใครโพสต์อะไรลงในเว็ปบ้าง
6. มีเพื่อนในบัญชีมากเกินไปจนต้องเสียเวลาคอยตรวจสอบความเคลื่อนไหว หรือแม้จะมีเพื่อนมากแต่ 8 ใน 10 กลับไม่ใช่เพื่อนที่รู้จักกันในชีวิตจริง

และบันเทิง ร้อยละ 7 และอื่นๆ ร้อยละ 3 แต่มีการใช้เวลากับสังคมออนไลน์ในการท่องอินเทอร์เน็ตนานที่สุด โดยใช้เวลาเฉลี่ย 7 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก 2.5 ชั่วโมง ทั้งนี้ การเติบโตของสังคมออนไลน์มีแรงผลักดันมาจากการเข้าเว็บบนมือถือมากกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้ผ่านมือถือเฉลี่ยสูงถึง 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์[5] สังคมออนไลน์ที่คนไทยนิยมใช้มากคือ เฟซบุ๊ก โดยในปี 2553 มีผู้ใช้เกือบ 7 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น 40 เท่าในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา

ผลการศึกษาของบริษัททีเอ็นเอสฯ ได้รายงานเพิ่มเติมถึงพฤติกรรมออนไลน์ของคนไทยว่า ร้อยละ 39 เป็นผู้หลงใหลสังคมออนไลน์ (Influencers) โดยถือว่าอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ต้องการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากทุกที่ทุกเวลาเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 24 เป็นผู้ใช้ค้นหาข้อมูล (Knowledge-seekers) ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลความรู้และความเห็นผู้อื่น ไม่สนใจสร้างเครือข่ายหรือติดต่อกลุ่มเพื่อนทางอินเทอร์เน็ต และร้อยละ 21 เป็นกลุ่มผู้ยึดติดการสื่อสาร (Communicators) จะเปิดเผยตัวในโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อพูดคุยกับคนอื่นทุกช่องทาง ทั้งนี้ ผู้ใช้ออนไลน์ยังมีระดับการใช้สื่อดิจิตอลสูงถึงร้อยละ 46 มีการเติบโตอย่างรวดเร็วของการแชร์รูปภาพและสังคมออนไลน์ โดยร้อยละ 88 เคยอัพโหลดรูปขึ้นสังคมออนไลน์ ซึ่งกลายเป็นช่องทางหลักในการแบ่งปันรูปภาพในหมู่ผู้บริโภคออนไลน์ รวมทั้งติดอันดับเพื่อนมากคือ เพื่อนออนไลน์เฉลี่ย 179 คน ขณะที่สูงสุดคือ มาเลเซียเฉลี่ย 233 คน และญี่ปุ่นต่ำสุดเฉลี่ยเพียง 29 คน

การก้าวเข้าสู่สังคมออนไลน์ที่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ของตนเองลงไปบน “หน้ากระดาน” มีผลทั้งในด้านบวกเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธภาพกับเพื่อนใหม่และเพื่อนเก่า เป็นสื่อคลายเหงา ระบายความขุ่นข้องใจ แสดงทัศนะทางการเมือง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นต่อสังคม ตลอดจนความบันเทิง ไปจนถึงการทำการค้า ฯลฯ รวมทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้เพื่อระดมความช่วยเหลือสังคม เช่น กรณีการเกิดอุทกภัย

อย่างไรก็ตาม การขาดการกลั่นกรองข้อมูลและขาดวิจารณญาณในการเลือกใช้ข้อมูลก็จะเป็นผลเสียได้ หรือใช้เป็นเครื่องมือแสดงอารมณ์ด้านลบ การนำข้อมูล

[5] ผลการวิจัยดิจิตอลไลฟ์ของบริษัท TNS บริษัทวิจัยการตลาดที่ศึกษาพฤติกรรมการออนไลน์และกิจกรรมออนไลน์ของผู้บริโภค 50,000 คน จาก 46 ประเทศ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย 1,000 คนทั่วประเทศ ข้อมูลหลักค้นได้จาก www.discoverdigitallife.com

ผลการสำรวจผลกระทบจากการเสพติดออนไลน์ในเด็กวัยรุ่นที่มีการเล่นสังคมออนไลน์มากกว่าวันละ 3 ชั่วโมงขึ้นไปของสมาคมสุขภาพสาธารณชนอเมริกัน พบว่า ร้อยละ 60 มีคู่ร่วมเพศมากกว่า 4 คน ร้อยละ 62 เคยลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 69 เป็นนักดื่มหัวราน้ำ ร้อยละ 69 มีการร่วมเพศ ร้อยละ 79 เคยดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 84 เคยลองกินยาแบบผิดกฎหมาย และร้อยละ 94 เคยชกต่อยกันมาแล้ว สังคมจึงจำเป็นต้องสนใจและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และสร้างทัศนคติการเล่นสังคมออนไลน์เพื่อให้มีการนำไปใช้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์

ส่วนตัวไปใช้ประกอบอาชญากรรม รวมทั้งการเสพติดสังคมออนไลน์ที่ทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวก็จะกระทบต่อความสัมพันธ์และความอบอุ่นในครอบครัว นอกจากนั้น การใช้เครื่องมือสื่อสารเป็นเวลานานก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น การปวดหัว ปวดบ่าและคอ นิ้วล็อก สายตาเสีย รวมถึงอุบัติเหตุจากการเล่นสังคมออนไลน์ขณะขับรถ เป็นต้น

ความมั่นคงทางสังคม

แผนภูมิ 14 จำนวนคดีอาญาประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิตร่างกาย และเพศ และคดียาเสพติด รายไตรมาสปี 2551–2554

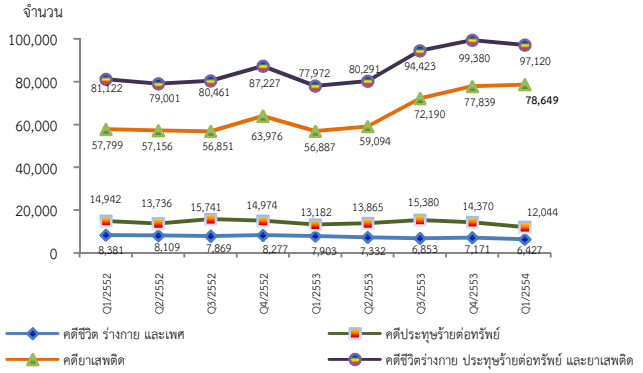

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ วันที่ 28 เมษายน 2554

แผนภูมิ 15 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ จำแนกตามฐานความผิด ตั้งแต่ปี 2544-2553

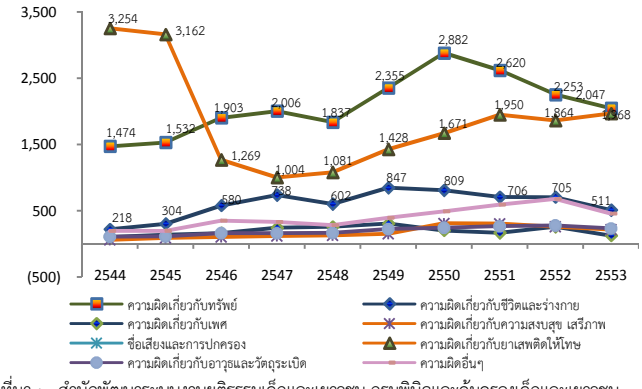

ที่มา : สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ยาเสพติดยังเป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง

ไตรมาสหนึ่งของปี 2554 คดีอาญาโดยรวมลดลง แต่การจับกุมคดียาเสพติดยังสูงขึ้นและมีสัดส่วนมากที่สุด จำนวน 78,649 คดี เพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จากไตรมาสสี่ปี 2553 และเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี 2553 ร้อยละ 26.6 และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์รับแจ้ง 12,044 คดีลดลงจากไตรมาสก่อนหน้าและไตรมาสเดียวกันของปี 2553 ร้อยละ 19.3 และ 9.4 ตามลำดับ สำหรับคดีชีวิตร่างกายและเพศมีจำนวน 6,427 คดีลดลงจากไตรมาสก่อนหน้าและไตรมาสเดียวกันของปี 2553 ร้อยละ 11.5 และ 22.9

ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่องในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (แผนภูมิ 15) แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการจับกุมที่สูงขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่รัฐบาลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มแข็งนับตั้งแต่ปลายปี 2553 เป็นต้นมา ด้วยการระดมกำลังเข้าจู่โจม ปิดล้อม กวาดล้างสถานที่ต่างๆ พื้นที่เสี่ยง 4 จุด ครอบคลุมทั่วประเทศ ในการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกันระยะที่สาม ภายใต้แผนปฏิรูปประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่ผ่านมา และจะเสริมความเข้มข้นด้วยการดำเนินยุทธการ 3-1-5 เป็นการสนธิกำลัง 3 ฝ่ายคือ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ในการปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ตลาดยาเสพติดใหญ่ของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ยังต้องใช้มาตรการรอบด้านในการป้องกันและปราบปรามซึ่งรวมถึงการใช้กฎหมายป้องกันการฟอกเงินเพื่อติดตามเส้นทางการเงินของผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ พร้อมกับดำเนินมาตรการป้องกันโดยการสร้างครอบครัวให้อบอุ่น เสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ยุทธการ 3-1-5 พลเรือน ตำรวจ ทหาร

การดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติดในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ทำงานอย่างครบวงจรภายใต้นโยบาย 5 รั้ว สามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ได้มากขึ้น ตลอดจนแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนตามที่มีการร้องเรียน ซึ่งได้เร่งรัดเป็นการเฉพาะตั้งแต่ปลายปีที่ผ่านมา พบว่า ยาเสพติดยังเกี่ยวโยงกับปัญหาอบายมุขอื่น ทั้งสถานบันเทิง บ่อนการพนัน ตู้ม้า จึงต้องเสริมความเข้มข้นเรื่องรั้วชุมชนให้มากขึ้น แม้จะจับกุมผู้ค้าได้ แต่ผู้เสพยังไม่ได้รับการบำบัดอย่างเข้มข้น จะยังเป็นตลาดรองรับกลุ่มผู้ค้า ทำให้การแก้ปัญหาไม่ยั่งยืน ซึ่งรัฐบาลจะเพิ่มความเข้มข้นขึ้น โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 5 จังหวัด ซึ่งเป็น 1 ใน 3 ของตลาดยาเสพติดทั้งประเทศ ภายใต้แนวคิด "ยุทธการ 3-1-5" ประกอบด้วย

"3" เป็นการปฏิบัติการร่วม 3 ฝ่าย คือ พลเรือน ตำรวจ ทหาร

"1" คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร

"5" คือ 5 จังหวัดปริมณฑล

พร้อมทั้งการจัดโครงสร้างใหม่ เพื่อปฏิบัติการเฉพาะกิจอย่างเข้มข้น โดยในกรุงเทพมหานคร สถานีตำรวจนครบาล 88 แห่ง จะมีชุดเคลื่อนที่ 88 ชุด ตรวจสอบพื้นที่ชุมชน สถานบันเทิงทุกวัน ส่วนพื้นที่ที่มีสถานบันเทิงมาก จะมีอีก 28 ชุด เสริมการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังมี "ชุดใหญ่" จากกองกำกับการตำรวจนครบาล 9 นครบาล รวม 18 ชุด และมี "ชุดกลาง" อีก 2 ชุด คือ ชุดหาข่าวและเคลื่อนที่เร็วปฏิบัติการพิเศษ ส่วนในพื้นที่ปริมณฑล จะมุ่งเน้นเฉพาะพื้นที่สีแดง รวมใช้กำลังกว่า 2,114 นาย

ตาราง 12 การรับเรื่องร้องเรียน

หน่วย : ราย

การร้องเรียน	Q1/53	Q2/53	Q3/53	Q4/53	Q1/54
สัญญา (บ้าน ที่ดิน อาคารชุดฯลฯ)	538	612	606	606	786
สินค้าและบริการทั่วไป	727	659	666	783	789
การโฆษณา	291	360	361	342	354
การขายตรงและตลาดแบบตรง	8	4	6	5	42
รวม	**1,564**	**1,635**	**1,639**	**1,736**	**1,971**

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

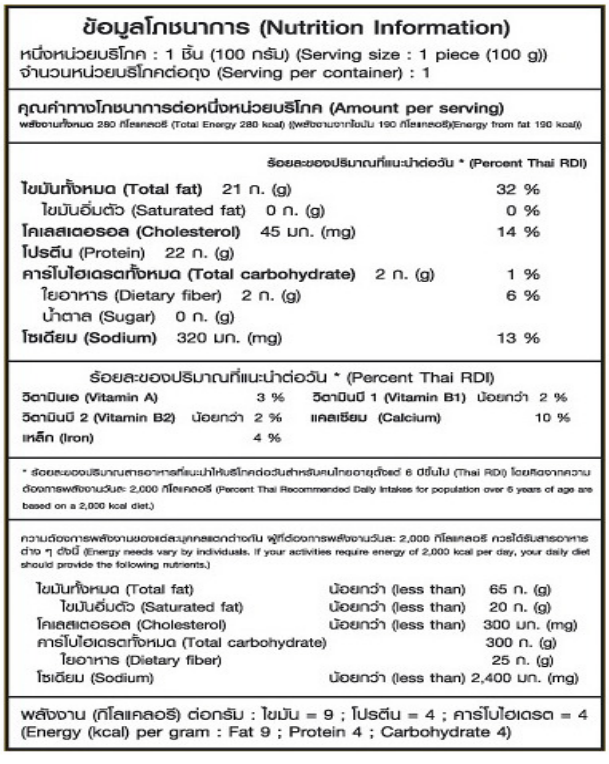

ข้อมูลโภชนาการ (Nutrition Information)

หนึ่งหน่วยบริโภค : 1 ชิ้น (100 กรัม) (Serving size : 1 piece (100 g))
จำนวนหน่วยบริโภคต่อถุง (Serving per container) : 1

คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค (Amount per serving)
พลังงานทั้งหมด 280 กิโลแคลอรี (Total Energy 280 kcal) (พลังงานจากไขมัน 190 กิโลแคลอรี)(Energy from fat 190 kcal))

		ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน * (Percent Thai RDI)
ไขมันทั้งหมด (Total fat)	21 ก. (g)	32 %
ไขมันอิ่มตัว (Saturated fat)	0 ก. (g)	0 %
โคเลสเตอรอล (Cholesterol)	45 มก. (mg)	14 %
โปรตีน (Protein)	22 ก. (g)	
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด (Total carbohydrate)	2 ก. (g)	1 %
ใยอาหาร (Dietary fiber)	2 ก. (g)	6 %
น้ำตาล (Sugar)	0 ก. (g)	
โซเดียม (Sodium)	320 มก. (mg)	13 %

ร้อยละของปริมาณที่แนะนำต่อวัน * (Percent Thai RDI)

วิตามินเอ (Vitamin A)	3 %	วิตามินบี 1 (Vitamin B1)	น้อยกว่า 2 %
วิตามินบี 2 (Vitamin B2)	น้อยกว่า 2 %	แคลเซียม (Calcium)	10 %
เหล็ก (Iron)	4 %		

* ร้อยละของปริมาณสารอาหารที่แนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป (Thai RDI) โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี (Percent Thai Recommended Daily Intakes for population over 6 years of age are based on a 2,000 kcal diet.)

ความต้องการพลังงานของแต่ละบุคคลต่างกัน ผู้ที่ต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี ควรได้รับสารอาหารต่าง ๆ ดังนี้ (Energy needs vary by individuals. If your activities require energy of 2,000 kcal per day, your daily diet should provide the following nutrients.)

ไขมันทั้งหมด (Total fat)	น้อยกว่า (less than)	65 ก. (g)
ไขมันอิ่มตัว (Saturated fat)	น้อยกว่า (less than)	20 ก. (g)
โคเลสเตอรอล (Cholesterol)	น้อยกว่า (less than)	300 มก. (mg)
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด (Total carbohydrate)		300 ก. (g)
ใยอาหาร (Dietary fiber)		25 ก. (g)
โซเดียม (Sodium)	น้อยกว่า (less than)	2,400 มก. (mg)

พลังงาน (กิโลแคลอรี) ต่อกรัม : ไขมัน = 9 ; โปรตีน = 4 ; คาร์โบไฮเดรต = 4
(Energy (kcal) per gram : Fat 9 ; Protein 4 ; Carbohydrate 4)

เสริมสร้างความรู้ในการป้องกันปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมต่างๆ รวมทั้งการใช้สื่อเพื่อสังคมทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นเป็นช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ในเรื่องของการเฝ้าระวังยาเสพติด อาชญากรรม และการดำเนินการคลินิกยุติธรรมเคลื่อนที่ เครือข่ายอาสาสมัครยุติธรรมต่างๆ เพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้และสิทธิต่างๆ ตามกระบวนการยุติธรรมได้

ฉลากสินค้า...เครื่องมือเบื้องต้นเพื่อผู้บริโภค

การรับเรื่องร้องเรียนของสำนักคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในไตรมาส 1 ปี 2554 มีจำนวนผู้ร้องเรียน 1,971 ราย เพิ่มขึ้นจากไตรมาสก่อนร้อยละ 13.5 โดยมีการร้องเรียนเพิ่มขึ้นในทุกประเภทโดยเฉพาะสัญญาอสังหาริมทรัพย์ การโฆษณา และการขายตรง เนื่องจากเศรษฐกิจเริ่มมีการขยายตัวและมีความต้องการบ้านที่อยู่อาศัยและอาคารชุดเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการโฆษณาเกินจริงโดยเฉพาะสินค้าสุขภาพ เช่น อาหารและเครื่องดื่มที่มีสรรพคุณลดความอ้วน เครื่องสำอางที่ทำให้ผิวขาว ยาลดความอ้วนและคลินิกเสริมความงาม โดยทำแบนเนอร์ผ่านเว็บไซด์ อีเมล์ แผ่นพับ นิตยสาร และเคเบิลทีวี โดยในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2553 พบโฆษณาต้องสงสัยว่าไม่ได้รับอนุญาตจากองค์การอาหารและยาหรือเกินจริง 1,035 รายการ ในขณะที่การร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณานั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในไตรมาสแรกปี 2554 นี้มีการร้องเรียนจำนวน 354 ราย

ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีมาตรการเชิงรุกในการป้องกันและคุ้มครองผู้บริโภค โดยกระทรวงสาธารณสุขได้ปรับปรุงแก้ไขฉลากอาหารตาม พรบ. อาหาร พ.ศ. 2522 เพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้บริโภคให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ในอาหารสำเร็จรูป 5 ชนิด ได้แก่ มันฝรั่งทอดกรอบ ข้าวโพดคั่ว ข้าวเกรียบหรือขนมขบเคี้ยวชนิดอบพอง ขนมปังกรอบและเวเฟอร์สอดไส้ ให้แสดงค่าพลังงาน น้ำตาล ไขมัน และโซเดียม ในรูปแบบจีดีเอ (Guideline Daily Amounts) เป็นรูปทรงกระบอก 4 อันเรียงติดกัน จากเดิมที่เป็นกรอบตาราง ทั้งนี้ เครือข่ายภาคประชาชนได้สะท้อนความเห็นว่าหากเพิ่มเติมสีสัญญาณประกอบด้วยจะสามารถสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจและระมัดระวังได้ง่ายขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 สี คือ สีเขียวหมายถึงมีปริมาณพลังงานหรือสารอาหารอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด สีเหลืองมีปริมาณอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และสีแดงมีปริมาณที่สูงเกิน 2 เท่าของเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองและเด็กเลือกซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น โดยจะเลือกบริโภคอาหารที่มีสัญลักษณ์สีเขียวที่มีปริมาณพอเหมาะต่อสุขภาพ และหากบริโภคอาหารที่มีสัญลักษณ์สี

ตัวอย่าง Color coded GDA (GDA+ไฟจราจร) เปรียบเทียบกับ Guideline daily Amounts (GDA), Monochrome โดยใช้เกณฑ์อาหารระหว่างมื้อ

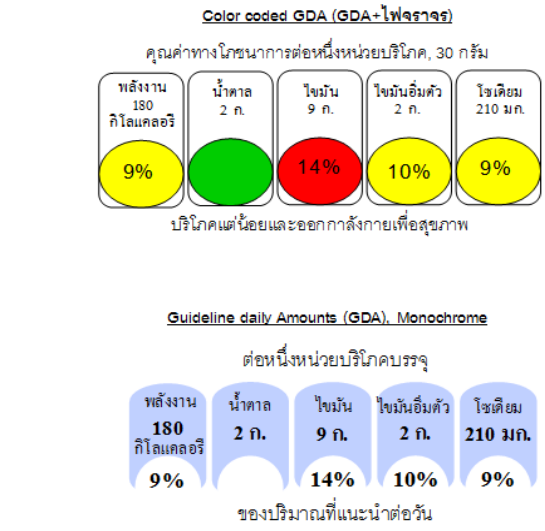

ฉลากโภชนาการเป็นการให้ข้อมูลความรู้ทางโภชนาการแก่ผู้บริโภคในการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจเลือกซื้อและบริโภคอาหารตามความเหมาะสมกับสภาพร่างกายและสุขภาพ สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการกล่าวอ้างปริมาณสารอาหารในผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคโดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหาสุขภาพและผู้ป่วยที่ต้องควบคุมการบริโภคอาหารและระมัดระวังในการเลือกซื้อและบริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากฉลากโภชนาการในการประมาณปริมาณความเพียงพอและความเหมาะสมของสารอาหารที่ได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารนั้นๆ ด้วย

มูลนิธิหมอชาวบ้าน

แดงก็จะระวังไม่บริโภคในปริมาณที่มากเกินไปหรือลดอาหารอื่นที่มีสารอาหารดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพผู้บริโภคในระยะยาว

การแสดงข้อมูลในฉลากสินค้านับเป็นเครื่องมือเบื้องต้นในการให้ความรู้กับผู้บริโภค เป็นมาตรการสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค ฉลากที่ดีและเป็นประโยชน์นอกจากจะให้ข้อมูลแล้ว ยังจำเป็นต้องสื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ง่าย เพื่อให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการ ขณะเดียวกันฉลากยังเป็นเครื่องมือของผู้ผลิตในการสื่อสารข้อมูลและโฆษณาผลิตภัณฑ์แก่ผู้บริโภคโดยตรง ช่วยเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์และการแข่งขันทางการค้า อีกทั้งเป็นเครื่องมือของภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการติดตามและตรวจสอบคุณภาพสินค้า การกำหนดฉลากให้เหมาะสมจึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งเป็นการยกระดับการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพในระยะยาวด้วย ทั้งนี้ ภาครัฐจะต้องมีการสุ่มตรวจเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยสูง เพื่อป้องกันไม่ให้มีการทุจริตในการใช้ฉลากที่ไม่ตรงกับส่วนประกอบของสินค้าอย่างแท้จริง

สิ่งแวดล้อม

การรับมือภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ภาวะโลกร้อนนับวันจะส่งผลให้สภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวนรุนแรง เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น การเกิดอุทกภัยในภาคใต้ของประเทศไทยได้ตอกย้ำการเกิดภัยธรรมชาติที่มีความถี่เพิ่มขึ้นหลังจากที่เพิ่งเกิดเมื่อปลายปี 2553 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตรวม 78 คน และยังเกิดขึ้นต่อเนื่องอีกครั้งระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน 2554 ทั้งน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน และน้ำล้นตลิ่ง รวมทั้งดินถล่ม สร้างความเสียหายรุนแรงให้ 10 จังหวัด ตั้งแต่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี ตรัง ชุมพร สงขลา กระบี่ พังงา สตูล ไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส ส่งผลกระทบให้มีผู้เสียชีวิต 66 คน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 628,998 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรประสบภัย 1,106,150 ไร่

แนวโน้มการเกิดมหาภัยพิบัติในอนาคตต้องการการเตรียมพร้อมจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชน

แผนภูมิ 16 แสดงจำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์อุทกภัยภาคใต้

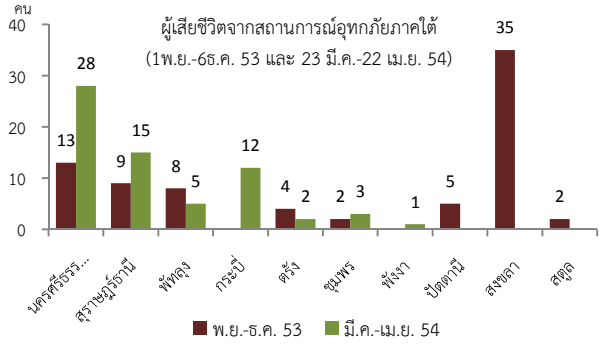

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2553-2562

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำแผนจัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ในระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2553-2562) เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนให้สามารถรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างเป็นระบบในระยะยาว ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ คือ

- **ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการปรับตัวเพื่อรับมือและลดความล่อแหลมของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเตรียมพร้อมเพื่อปรับตัวต่อภาวการณ์เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากผลกระทบในแต่ละพื้นที่จะแตกต่างกันทั้งในด้านลักษณะและความรุนแรง การปรับตัวจึงต้องเป็น Area approach
- **ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจกบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน** เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเตรียมพร้อมในการมีส่วนร่วมลดการปล่อยและเพิ่มแหล่งดูดซับก๊าซเรือนกระจก
- **ยุทธศาสตร์การบูรณาการการบริหารจัดการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ** เพื่อการบูรณาการการบริหารจัดการแผนฯ โดยมีการจัดทำฐานข้อมูล เตรียมบุคลากรทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการปรับตัวในยุทธศาสตร์ที่ 1 และการปฏิบัติงานรายสาขาในยุทธศาสตร์ที่ 2

10 คุณลักษณะพิเศษ
ที่เราควรจะเรียนรู้จากญี่ปุ่นในยามเกิดภัยพิบัติ

1. **ความสงบนิ่ง** ไม่แสดงออกถึงความเศร้าโศกในที่สาธารณะเกินเหตุ ความทุกข์ระทมได้รับการยกระดับให้เป็นคนนิ่งเฉยและความอดทน
2. **ความสง่างาม** ผู้คนเข้าคิวรอน้ำและอาหารอย่างเป็นระเบียบ ไม่มีการพูดจาก้าวร้าวใส่กัน ไม่มีท่าทีแห่งความหยาบคายให้แก่กัน ทั้งๆที่ต่างคนต่างก็เครียด
3. **ความสามารถ** สถาปัตยกรรมที่พิสูจน์ว่าสามารถรับแผ่นดินไหวรุนแรงได้ แม้ตึกจะโอนเอียง แต่ไม่ถล่มยับเยินในหลายๆ จุด
4. **ความเอื้ออาทรต่อกัน** ทุกคนซื้อสินค้าเฉพาะที่จำเป็นสำหรับตนในขณะนั้น เพื่อจะได้แบ่งปันให้ทุกคนทุกครอบครัวสามารถซื้อหาด้วยกันได้
5. **ระเบียบวินัยสุดยอด** ไม่มีการปล้นสะดมร้านค้า ไม่มีการบีบแตรใส่กันกลางถนน มีแต่ความเข้าใจซึ่งกันและกันว่าทุกคนล้วนมีความทุกข์โศกเหมือนกัน
6. **ความเสียสละ** คนงาน 50 คนของโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ประกาศทำงานต่อไปแม้จะเสี่ยงภัยอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ปั๊มน้ำจากทะเลใส่เตาปฏิกรณ์นิวเคลียร์
7. **ความโอบอ้อมอารีต่อกัน** ร้านอาหารต่างก็ลดราคาให้ลูกค้าในยามวิกฤติ ตู้เอทีเอ็มไม่ต้องมียามพิเศษมาเฝ้า คนแข็งแรงกว่าดูแลคนอ่อนแอ
8. **การฝึกฝนคนในสังคมอย่างพร้อมเพรียง** ไม่ว่าจะเป็นคนชราหรือเด็ก ทุกคนต่างรู้ว่าในยามเกิดภัยธรรมชาตินั้น แต่ละคนจะต้องทำอะไรบ้าง และทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองอย่างถูกต้อง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพยิ่ง
9. **สื่อสารมวลชน** ได้แสดงถึงความรับผิดชอบและการรายงานข่าวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อช่วยเหลือทุกคนในสังคมให้ข้ามพ้นวิกฤตินี้ ไม่มีการแสวงหาข่าวหวือหวาเกินเหตุ ไม่มีภาพศพคนตาย ไม่มีการออกข่าวลือที่สร้างความตื่นตระหนก ในยามบ้านเมืองวิกฤติ คนข่าวทำหน้าที่อย่างรอบด้านรับผิดชอบ และอุดมไปด้วยความเมตตาและกรุณา
10. **ความสำนึกร่วมกันของคนในสังคม** เมื่อไฟดับในร้านขายของร้านหนึ่ง ลูกค้าทั้งหลายต่างพากันเอาของใส่กลับไปที่ชั้นวางของ และออกจากร้านอย่างเรียบร้อย

ที่มา: คอลัมน์ "กาแฟดำ" กรุงเทพธุรกิจ, 8 เมษายน 2554

และชุมชน ในการตั้งรับเพื่อบริหารความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ รัฐต้องทบทวนแผนเตรียมพร้อม แผนบริหารจัดการวิกฤต ซึ่ง สศช. ได้เสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบแนวทางการจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย เมื่อวันที่ 18 พ.ค. 2554 โดยมีประเด็นสำคัญคือ (1) พัฒนากลไกการบริหารจัดการภัยพิบัติ (2) ส่งเสริมระบบงานอาสาสมัครของประเทศตามมาตรฐานสากล (3) จัดระบบการจัดการภัยพิบัติโดยชุมชนและท้องถิ่น (4) ผนึกกำลังของภาคส่วนต่างๆ และ (5) ผนวกมาตรการด้านการจัดการสาธารณภัยไว้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา

นอกจากนี้ ต้องบังคับใช้ผังเมืองของประเทศอย่างเข้มงวด พร้อมทั้งทบทวนข้อมูลฐานประชากรและสภาพความเป็นอยู่จากผลการสำรวจสำมะโนประชากรล่าสุด ผลการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานปี 2553 และข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ประกอบการสุ่มตรวจพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อการจัดทำแผนที่ประกอบการติดตามและวางแผนการช่วยเหลือประชาชนกลุ่มต่างๆ ในกรณีวิกฤต การวางระบบกลไกป้องกันและจัดการในเรื่องการลงทุนระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการบริหารจัดการน้ำในแต่ฤดูกาลอย่างเหมาะสม ควบคู่ไปกับการใช้แผนและยุทธศาสตร์รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของภาครัฐ การบังคับใช้กฎหมายผังเมืองอย่างเข้มงวด และการตรวจสอบอาคารอย่างทั่วถึง รวมทั้งการสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อปัญหาสภาพแวดล้อมร่วมกันและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

การส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น การก้าวเข้าสู่ "ธุรกิจสีเขียว" นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการมีส่วนร่วมช่วยกันอนุรักษ์ธรรมชาติ ลดสภาวะโลกร้อนและไม่สร้างมลภาวะให้แก่สิ่งแวดล้อม ทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการผลิตและบริโภคในการลดการใช้พลังงาน ลดการใช้ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป การลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ การปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องจักร การปลูกต้นไม้ทดแทนฯลฯ ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงอุตสาหกรรมจะสนับสนุนโดยการปรับแก้กฎหมายการพัฒนามาตรฐานการส่งเสริมธุรกิจสีเขียว การก้าวเข้าสู่ความเป็น "ธุรกิจสีเขียว" นั้น เป็นการช่วยทั้งประหยัดต้นทุนในบางครั้ง เพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรได้อย่างมาก อีกทั้งช่วยรักษาโลกและดูแลสิ่งแวดล้อมด้วย

ขณะเดียวกันรัฐต้องสนับสนุนให้ชาวบ้าน ชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัยซึ่งเป็นด่านแรกในการจัดการป้องกันการเกิดภัยพิบัติ มีแผนภูมิเตือนภัยและมีมาตรการรับมือจากภัย

ตัวอย่าง กลุ่มออมทรัพย์บ้านช่องฟืน

บ้านช่องฟืน ต.เกาะหมาก อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง เป็นชุมชนชายฝั่งทะเลสาบสงขลาตอนกลาง อาชีพหลักร้อยละ 70 ประกอบอาชีพการประมงทำคอกดักปลา พื้นที่เสี่ยงดินไหล น้ำไหลหลาก กลุ่มออมทรัพย์บ้านช่องฟืนจัดตั้งเมื่อปี 2536 ปัจจุบันมีเงินสะสม 12 ล้านบาท หักผลกำไรสิ้นปี 3% เข้ากองทุนฟื้นฟูทะเลสาบเพื่อสิ่งแวดล้อม 17% เข้ากองทุนสวัสดิการ เน้นช่วยเหลือคนเจ็บป่วย เสียชีวิต และคลอดบุตร 10% เข้ากองทุนพัฒนากลุ่ม ได้แก่ กลุ่มน้ำยาง กลุ่มประมง และกลุ่มแพชุมชน และมีเงินปันผลให้สมาชิกทุกสิ้นปี จัดหาตลาดให้สมาชิกซื้อขายเองในชุนชนเพื่อนำผลประโยชน์กลับเข้าชุมชน *โดยเฉพาะมีแผนตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อทุนภายนอก เช่น มูลนิธิซีเมนต์ไทย และสมาคมรักษ์ทะเลไทย*

- ***จุดแข็งของบ้านช่องฟืน*** คือผู้นำเข้มแข็ง มีศักยภาพ มีกระบวนการทำงานชัดเจน มีการถ่ายทอดต่อรุ่น มีหลักสูตรท้องถิ่นเข้าไปในโรงเรียน มีหมู่บ้านออม แม่บ้านออม ลูกออม และมีเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมเรียนรู้
- ***เหตุพายุถล่ม เดือนพฤศจิกายน 2553*** การพึ่งตนเองของเครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านช่องฟืน ซึ่งถูกพายุดีเปรสชั่น ส่งผลให้เกิดน้ำท่วม ทำลายบ้านเรือน เรือ เครื่องมือประมง และสวนยางเสียหายอย่างหนัก แต่กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแพปลาบ้านช่องฟืน อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง สามารถรับมือกับภัยพิบัติได้ในเบื้องต้น และจัดสรรงบประมาณของตนเองมาดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเฉพาะหน้า โดยการจัดตั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือชุมชนและโรงครัวกลาง ที่ผ่านมาชาวบ้านในพื้นที่สามารถกู้ยืมเงินมาซ่อมสร้างเรือและเครื่องมือประมง โดยมีกติกากู้เงิน 10,000 บาท ผ่อนชำระ 500 บาทต่อเดือน โดยไม่มีดอกเบี้ย
- **แผนชุมชนที่เตรียมไว้ในอนาคต** คือ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริมในชุมชน เน้นกลุ่มผู้หญิงในหมู่บ้าน ได้แก่ ฝึกทักษะอาชีพการทำขนมและงานจักสาน เพื่อเป็นช่องทางในการหารายได้เสริมหากประกอบอาชีพหลักทำประมงหรือทำสวนยางไม่ได้เพราะฤดูกาลผันผวน และการสนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกผักในล้อยางรถยนต์ เพื่อให้มีผักกินช่วยลดรายจ่ายครัวเรือน

พิบัติ**เป็นของตนเอง** ให้คนในชุมชนรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนเพื่อ**รับมือภัยพิบัติของชุมชนหรือใช้กองทุนในระดับชุมชนที่มีอยู่เพื่อการช่วยเหลือในระดับแรก (First aid)** เพื่อสามารถนำเงินมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์เฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที และสร้างเครือข่ายอาสาสมัครที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามระบบนิเวศน์ และให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการเฝ้าระวังภัยพิบัติในทุกด้าน พร้อมทั้งเตรียมคนและทุนในชุมชนจัดการ “วิกฤติน้ำใจ” ที่เกิดขึ้นในภาวะภัยพิบัติ

เรื่องเด่นประจำฉบับ
แรงงานย้ายถิ่น : เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การย้ายถิ่นของประชากรและแรงงานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากว่าสามทศวรรษ แบบแผนการย้ายถิ่นเป็นการย้ายจากชนบทสู่เมืองเพื่อประกอบอาชีพและหารายได้ ทั้งเป็นการย้ายตามฤดูกาล ย้ายชั่วคราว และย้ายถาวร การย้ายถิ่นได้ก่อให้เกิดผลทั้งในด้านบวกและลบ ทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัวและสังคมในพื้นที่ต้นทางและปลายทาง ด้านบวกทำให้แรงงานมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการส่งเงินกลับพื้นที่ต้นทาง ช่วยลดความยากจนและช่องว่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท รวมทั้งเป็นการช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางพื้นที่และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ ในด้านลบการย้ายถิ่นส่งผลให้ประชากรเขตเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสวัสดิการต่างๆ ที่ไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาความแออัด ปัญหาสุขอนามัย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานและประชากร ในระดับสังคมและประเทศส่งผลต่อโครงสร้างครัวเรือนที่มีแต่เด็กและผู้สูงอายุ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นและการดูแล ตลอดจนขาดบุคลากรที่จะพัฒนาชุมชนและภาคเกษตรที่เป็นสาขาการผลิตหลักในชนบท สำหรับในอนาคต คาดว่าการย้ายถิ่นจะชะลอตัวลง แต่ยังคงเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นต่อไปจากปัจจัยผลักและดึงของพื้นที่ย้ายถิ่น ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อลดกระทบทางลบและมีมาตรการสนับสนุนที่จะทำให้การย้ายถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับปัจเจกและครอบครัวและการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับประเทศ รวมทั้งการพัฒนาภาคเกษตรเพื่อรองรับการย้ายถิ่นกลับอย่างถาวรและรองรับแรงงานกรณีได้รับผลกระทบจากการถูกเลิกจ้าง ดังเช่นการเกิดผลกระทบในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมาที่ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับสู่ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2551-2552

การย้ายถิ่นของแรงงานมีแนวโน้มลดลง

การย้ายถิ่นของประชากรและแรงงานในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากการที่นโยบายการกระจายความเจริญสู่ชนบทเกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นซึ่งหมายถึงการย้ายสถานที่อยู่อาศัยจากหมู่บ้านอื่น หรือเขตเทศบาลอื่น หรือจากประเทศอื่น ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายมายังพื้นที่ที่อยู่ปัจจุบันในช่วงเวลา 1 ปี นั้น มีอัตราลดลง โดยที่อัตราการย้ายถิ่นของแรงงานลดลงจากร้อยละ 3 ในปี 2548 เหลือร้อยละ 1.9 ในปี 2551 แต่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 2 ในปี 2552 จากผลกระทบวิกฤตทางเศรษฐกิจการเงินที่ทำให้มีการเลิกจ้างและย้ายกลับภูมิลำเนา โดยปี 2552 มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน 1.37 ล้านคน เป็นผู้มีงานทำ 1.2 ล้านคน เป็นผู้ว่างงาน 1.2 แสนคน อย่างไรก็ตาม สุทธิแล้วแบบแผนการย้ายถิ่นก็ยังคงเป็นการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมืองโดยเฉพาะกรุงเทพและปริมณฑล เห็นได้จากการขยายตัวของประชากรในกรุงเทพและภาคกลางที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.66 และ 2.51 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าอัตราเพิ่มประชากรของประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการลงทุนโดยเฉพาะเขตปริมณฑลและภาคตะวันออก สอดคล้องกับอัตราการเพิ่มขึ้นของความเป็นเมืองที่ยังเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35 ในปี 2541 เป็นร้อยละ 39 ในปี 2550

จำนวนและอัตราการย้ายถิ่นของแรงงานและประชากร พ.ศ.2548-52

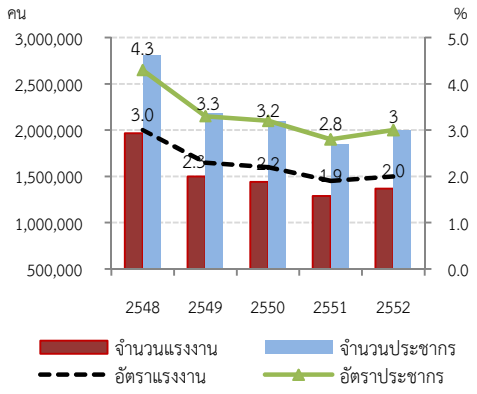

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อัตราการเพิ่มประชากรต่อปี

ภาค	2543	2553
กทม.	0.72	2.66
กลาง	1.55	2.51
เหนือ	0.71	0.06
ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.87	-1.0
ใต้	1.45	0.93
ทั่วประเทศ	1.05	0.77

ที่มา : สำมะโนประชากร ปี 2553 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สัดส่วนแรงงานย้ายถิ่นที่มีงานทำจำแนกตามสาขาการผลิต พ.ศ.2545-2552

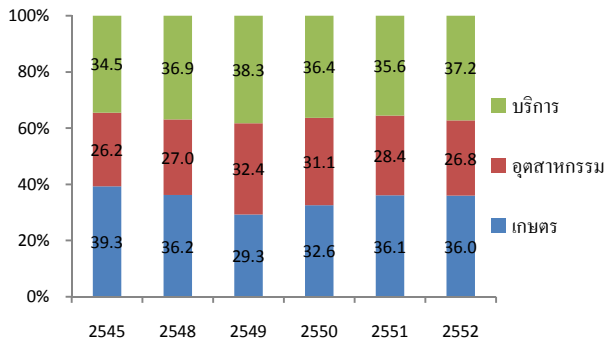

ที่มา :การสำรวจการย้ายถิ่นประชากรไตรมาสสี่ ปี 2548-52
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมานี้กระแสการเคลื่อนย้ายประชากรจากเมืองสู่ชนบทมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 39 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 43 ในปี 2552 ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากการที่ขนาดของเมืองโตขึ้นจากการย้ายเข้าจึงทำให้ปริมาณการย้ายกลับเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเหนือ และตั้งแต่ปี 2550 แนวโน้มแรงงานย้ายถิ่นเข้าสู่ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.6 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 36 ทั้งในปี 2551 และ 2552 เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นปัจจัยดึงดูดกลับถิ่นฐานที่สำคัญ รวมทั้งในบางส่วนเป็นการย้ายถิ่นของแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากภาคอุตสาหกรรมในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่ปลายปี 2551 ถึงปี 2552

ทั้งนี้ หากมีมาตรการและแนวทางเพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนทางการเกษตรที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การสร้างสาธารณูปโภค ระบบน้ำ ปุ๋ย การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองฯลฯ รวมทั้งการพัฒนาฐานรายได้เสริมนอกฤดูกาลเพาะปลูก ก็จะจูงใจให้แรงงานหนุ่มสาวกลับสู่ภาคเกษตรกรรมเป็นการถาวรได้

นอกจากนี้ รูปแบบการย้ายถิ่นมีความถี่ของการย้ายในแต่ละปีสูงขึ้น เนื่องจากการคมนาคมขนส่งที่มีความเจริญและสะดวกมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีหากเป็นการย้ายชั่วคราวและระยะสั้น เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวแรงงานที่จะทำให้มีรายได้และอาชีพสม่ำเสมอตลอดทุกฤดูกาล และในระดับภาพใหญ่ของประเทศเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางพื้นที่ ซึ่งก็ต้องมีการเตรียมพร้อมเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ที่พัก สาธารณูปโภค รองรับที่เหมาะสมด้วย อย่างไรก็ตาม หากย้ายเข้ามาอยู่ถาวรและกระจุกตัวกลายเป็นคนจนเมือง เกิดปัญหาความแออัดซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนหากขาดการเตรียมการในด้านนโยบายที่อยู่อาศัยและการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคที่เพียงพอ รวมทั้งการจัดระเบียบสังคม

ปัจจัยและผลกระทบของการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นเกิดจากทั้งปัจจัยผลักในพื้นที่ต้นทางและปัจจัยดึงในพื้นที่ปลายทาง ปัจจัยผลัก ได้แก่ ความยากจน ความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ ความแห้งแล้ง ขาดแหล่งงานรองรับ และค่านิยมการไปทำงานต่างถิ่นฯลฯ ขณะที่พื้นที่ปลายทางก็มีปัจจัยดึงดูดให้ต้องการย้ายไป ได้แก่ เป็นแหล่งจ้างงานและรายได้ ความสะดวกสบาย และย้ายตามบุคคลในครอบครัว เป็นต้น ขณะที่ผลกระทบที่เกิดจากการย้ายถิ่นนั้นมีหลายด้านทั้งบวกและลบที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่ต้นทางและปลายทาง ดังนี้

- ผลกระทบต่อพื้นที่ปลายทางที่ย้ายไปอยู่ แรงงานที่ย้ายชั่วคราวจะมีรายได้สม่ำเสมอเพิ่มมากขึ้น จึงช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตในด้านวัตถุได้ แก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานซึ่งจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและส่งผลให้รายได้ของประชากรเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ถาวรและกระจุกตัวกลายเป็นคนจนเมือง ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง ส่งผลให้โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมต่างๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เกิดความแออัด ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ตลอดจนพื้นที่สีเขียวลดลงและมีปัญหามลภาวะเพิ่มขึ้น เป็นต้น นอกจากนั้น แรงงานย้ายถิ่นส่วนใหญ่มักจะทำงานนอกระบบและขาดระบบการคุ้มครองแรงงานทั้งในเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน จำนวนชั่วโมงการทำงาน และค่าจ้างที่เหมาะสม

- ผลกระทบต่อพื้นที่ต้นทาง การย้ายถิ่นทำให้โครงสร้างประชากรพื้นที่ต้นทางเปลี่ยนแปลงไป โดยครัวเรือนในชนบทมีลักษณะเป็นครัวเรือนแหว่งที่มีเฉพาะเด็กกับผู้สูงอายุส่งผลต่อการขาดแคลนแรงงานวัยหนุ่มสาวในพื้นที่ภาคเกษตรกรรม ผลต่อปัญหาความผูกพันกับครอบครัวโดยเฉพาะเด็กที่ถูกทิ้งให้อยู่กับย่ายาย อย่างไรตาม เมื่อมีการย้ายถิ่นกลับผู้ย้ายถิ่นสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ เงินทุนที่สามารถเก็บออมได้มาพัฒนาอาชีพและเป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนที่จะช่วยทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นได้ รวมทั้งรายได้ส่งกลับก็จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนและลดความแตกต่างระหว่างพื้นที่ได้

คุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นได้ส่งผลกระทบต่อตัวผู้ย้ายถิ่นและครอบครัวที่อยู่ต้นทาง จากการสำรวจคุณภาพชีวิตแรงงานย้ายถิ่น 9 กลุ่มอาชีพโดย สศช. ได้แก่ แท็กซี่ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง หาบเร่แผงลอย และรับจ้างทั่วไป และแรงงานในระบบที่มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน (กรรมกรก่อสร้าง แรงงานในภาคอุตสาหกรรม พานิชกรรมและบริการ) จำนวน 3,003 ราย ทุกภูมิภาคใน 6 จังหวัด คือ กรุงเทพ สมุทรปราการ ระยอง เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่น พบว่า

แรงงานย้ายถิ่นที่มีงานทำ

	ร้อยละ
เพศ	
ชาย	62.0
หญิง	38.0
อายุ	
15-20 ปี	2.9
21-30 ปี	42.4
31-40 ปี	34.2
41-50 ปี	17.9
มากกว่า 50 ปี	2.5
ระดับการศึกษา	
ไม่ได้เรียนหนังสือ	1.40
ประถมศึกษา	29.60
มัธยมศึกษาตอนต้น	25.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	22.40
อาชีวศึกษา	13.60
ปริญญาตรี	7.90

รูปแบบการย้าย	ร้อยละ
มาคนเดียว	69.5
มากับคู่สมรส	17.6
มากับลูก	3.7
มากับพ่อแม่	3.1
มากับญาติพี่น้อง	8.9

คนในครอบครัวที่ย้ายมาภายหลัง	ร้อยละ
มี	30.3
คู่สมรส	56.4
ลูก	21.0
พ่อแม่	3.5
ญาติพี่น้อง	31.1

ร้อยละของผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายแรงงานย้ายถิ่นที่เคยบาดเจ็บจากการทำงาน

ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย	ร้อยละ
ออกเองทั้งหมด	41.4
นายจ้างออกให้ทั้งหมด	26.4
นายจ้างออกให้บางส่วน	0.8
ใช้สิทธิประกันสังคม	16.3
บัตรประกันสุขภาพ	15.5
สวัสดิการพนักงาน	1.3
อื่นๆ	8.8

ที่มา : โครงการสำรวจฯ สศช.

- กลุ่มตัวอย่างแรงงานย้ายถิ่นเป็นเพศชายร้อยละ 64 ประมาณ 3 ใน 4 อายุระหว่าง 21-40 ปี เป็นโสดร้อยละ 43 สมรสและหย่าร้าง/หม้ายร้อยละ 57 และร้อยละ 67 ของผู้มีครอบครัวมีลูกอายุต่ำกว่า 18 ปี มีการศึกษาระดับประถมร้อยละ 30 มัธยมต้นร้อยละ 25 มัธยมปลายร้อยละ 22 และอาชีวศึกษาร้อยละ 13 ส่วนระยะเวลาที่ย้ายมาไม่เกินเวลา 5 ปี มากที่สุด ร้อยละ 38 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 50 และอยู่นอกเขตเทศบาลร้อยละ 72 ร้อยละ 55 มีอาชีพเดิมเป็นเกษตรกร ร้อยละ 20 อาชีพรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 13 เป็นผู้ว่างงาน สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นมาทำงาน ได้แก่ รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ค่าครองชีพที่สูง และว่างงาน ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพและหารายได้ให้เพียงพอกับการดำรงชีวิต ขณะที่พื้นที่ปลายทางมีปัจจัยดึงดูดที่ให้อนาคตที่ดีกว่า เพื่อน/ญาติชักชวน และรายได้ดี

- **ด้านรายได้** แรงงานย้ายถิ่นในกลุ่มที่ทำการสำรวจมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 9,000-12,000 บาท (มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเฉลี่ย 4000 บาทต่อเดือน) อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 33 ของตัวอย่างยังมีปัญหารายได้ไม่แน่นอน นอกจากนี้ ยังมีชั่วโมงการทำงานค่อนข้างสูงเฉลี่ย 10 ชั่วโมงต่อวันซึ่งการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการทำงานที่หนักขึ้นทำให้มีผู้ที่ต้องการเปลี่ยนงานถึงร้อยละ 28 ด้านรายจ่ายมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 7,858 บาท ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าอุปการะคนในครอบครัวที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน การศึกษาบุตร และผ่อนรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 77 มีภาระเลี้ยงดูผู้อยู่ในอุปการะเฉลี่ย 2 คน ขณะที่มีผู้มีหนี้สินร้อยละ 46 มีหนี้สินเฉลี่ย 61,412 บาท เป็นการกู้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัวร้อยละ 51 ประกอบอาชีพร้อยละ 32 เพื่อการศึกษาบุตรร้อยละ 29 โดยกู้จากกองทุนหมู่บ้านร้อยละ 47 เงินกู้นอกระบบร้อยละ 33 และสถาบันการเงินร้อยละ 32 ในส่วนของเงินออม มีผู้มีเงินออมร้อยละ 57 เฉลี่ย 15,354 บาท โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 คิดว่ามีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้นทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น

- **ด้านสุขภาพ** ผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 80 มีสุขภาพกายและจิตดี และเมื่อเจ็บป่วยร้อยละ 86 จะมีผู้ดูแล ขณะที่ร้อยละ 14 ไม่มีผู้ดูแล โดยกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 45 คิดว่าไม่ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากการย้ายถิ่น ร้อยละ 25 พิจารณาว่าเป็นผลที่ดีขึ้น และร้อยละ 30 มีผลกระทบด้านสุขภาพที่แย่ลง โดยการต้องห่างจากครอบครัว ขาดคนดูแล และต้องปรับตัวให้เข้าวัฒนธรรมการใช้ชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างท้องถิ่นต้นทางซึ่งอาจทำให้มีภาวะเครียด มีการใช้สารเสพติด และมีภาวะเครียดถึงขั้นฆ่าตัวตาย ซึ่งแรงงานย้ายถิ่นบางส่วนมีความเครียด/หงุดหงิดง่ายทำให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมีการดื่มสุราร้อยละ 55 สูบบุหรี่ร้อยละ 37 และมีค่าใช้จ่ายในการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ของแรงงานย้ายถิ่นทั้งหมดเฉลี่ยคนละประมาณ 320 บาท คิดเป็น 4.2 ของค่าใช้จ่ายต่อเดือน

ร้อยละของแรงงานย้ายถิ่นจำแนกตามประเภทการเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม

ประเภทสมาชิกกองทุนประกันสังคม	ร้อยละ
ไม่เป็นสมาชิก	67.2
เป็นสมาชิก	32.8
มาตรา 33	86.2
มาตรา 39	4.4
มาตรา 40	9.5

การเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเอง โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 8 ที่เคยเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุจากการทำงานมีร้อยละ 41.4 ต้องรับภาระค่ารักษาพยาบาลเองทั้งหมดโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบนายจ้างออกให้ทั้งหมดร้อยละ 26.4 ใช้สิทธิประกันสังคมร้อยละ 16.3 บัตรประกันสุขภาพร้อยละ 15.5 ทั้งนี้หลักประกันทางสังคมยังไม่ครอบคลุม โดยมีเพียงร้อยละ 32.8 ที่เป็นสมาชิกประกันสังคม โดยมีแรงงานนอกระบบที่เป็นสมาชิกตามมาตรา 40 ร้อยละ 9.5

- **สภาพความเป็นอยู่** แรงงานย้ายถิ่นส่วนใหญ่พักในหอพัก/อพาร์ทเม้นท์มากที่สุด รองลงมาเป็นห้องแบ่งให้เช่า เป็นการเช่าร้อยละ 70 อยู่กับญาติ/คนรู้จักร้อยละ 15 ร้อยละ 40 อยู่กันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป โดยร้อยละ 29 คิดว่าที่อยู่อาศัยมีสภาพแออัดคับแคบ นอกจากนี้ ร้อยละ 36 มีปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหามีฝุ่นละอองและมลภาวะทางเสียง และร้อยละ 30 รู้สึกมีปัญหาสภาพสังคมและความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องการพนัน ขโมย/ย่องเบา และยาเสพติด ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า กลุ่มตัวอย่างสนใจและให้ความสำคัญ โดยร้อยละ 88 มีการติดตามข่าวสารการเมือง และร้อยละ 22 ไปเลือกตั้งทุกครั้ง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 43 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มฌาปนกิจ และกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ ชี้ให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกส่วนใหญ่เพื่อประโยชน์ด้านแหล่งเงินทุน โดยมีบางส่วนเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน **ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างประมาณ 3 ใน 5 ต้องการกลับภูมิลำเนา โดยเหตุผลที่อยากกลับเนื่องจากค่าครองชีพที่พำนักอยู่สูง อาชีพไม่มั่นคง และไม่ชอบสังคมเมือง** ประกอบกับยังคิดถึงครอบครัว ภูมิลำเดิมมีความเจริญขึ้นมาก และราคาสินค้าเกษตรดีขึ้น จึงต้องการกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม

ร้อยละของแรงงานย้ายถิ่นที่ออกค่าเลี้ยงดูบุตรที่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน

ไม่ออกค่าใช้จ่าย	**10.6**
ออกค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง	80.7
ออกค่าใช้จ่ายไม่ต่อเนื่อง	9.8

เปรียบเทียบพฤติกรรมบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี ของแรงงานย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่กับครอบครัวต้นทางและปลายทาง

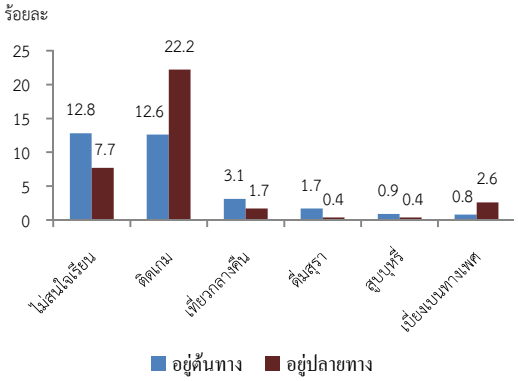

ผลกระทบกับครอบครัวและสังคมในพื้นที่ต้นทาง

ลักษณะของการย้ายถิ่นร้อยละ 40 ย้ายมาในช่วงอายุ 21-30 ปี ย้ายมาคนเดียวถึงร้อยละ 70 และสมาชิกในครัวเรือนต้นทางที่ตามมาส่วนใหญ่เป็นคู่สมรสและญาติ ส่งผลให้แรงงานย้ายถิ่นร้อยละ 92 ยังมีสมาชิกของครอบครัวที่อยู่ในพื้นที่ต้นทาง เป็นพ่อแม่ร้อยละ 85 บุตรร้อยละ 35 ญาติพี่น้องร้อยละ 20 และคู่สมรสร้อยละ 12 ของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้มีบุตรอายุต่ำกว่า 18 ปี มีบุตรอยู่พื้นที่ต้นทางร้อยละ 78 ส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของปู่ย่าตายาย ร้อยละ 66 ของบุตรที่อยู่ต้นทางอยู่กับคู่สมรสร้อยละ 29 การติดต่อสื่อสารกับบุตรส่วนใหญ่จะมีการกลับไปเยี่ยมการพูดคุยโทรศัพท์ สำหรับความสัมพันธ์กับชุมชนต้นทาง พบว่า ร้อยละ 90 ของแรงงานย้ายถิ่นส่งเงินเลี้ยงดูบุตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยออกค่าใช้จ่ายเดือนละ 2,229 บาท และแรงงานย้ายถิ่นที่มีพ่อแม่อยู่ในภูมิลำเนาเดิมร้อยละ 67 ส่งเงินให้พ่อแม่เฉลี่ยประมาณปีละ 14,675 บาท ซึ่งทำให้รายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวในพื้นที่ต้นทางดีขึ้น สำหรับแรงงานย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพเกษตร ครอบครัวยังคงทำอาชีพเกษตรอยู่ร้อยละ 66 โดยส่วนใหญ่คนในครอบครัวและญาติเป็นผู้ทำเอง แต่เนื่องจากการย้ายถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต้นของวัยแรงงานทำให้พื้นที่ต้นทางมีแต่ผู้สูงอายุและเด็ก เมื่อประกอบกับโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ส่งผลให้ภาคเกษตรมีแรงงานส่วนใหญ่ที่เป็นผู้สูงอายุซึ่งส่งผลต่อผลิตภาพภาคเกษตร

ผลกระทบต่อบุตรที่อยู่ต้นทาง ผลการสำรวจของ สศช. พบว่า มีพฤติกรรมเด็กที่อยู่ต้นทางไม่สนใจเรียน ชอบเที่ยวกลางคืน และดื่มสุรามากกว่าเด็กที่อยู่ปลายทาง ขณะที่บุตรที่อยู่ปลายทางติดเกมและเบี่ยงเบนทางเพศมากกว่าบุตรที่อยู่ต้นทาง อาจเป็นเพราะว่าบุตรที่ย้ายเข้ามาอยู่กับพ่อแม่ส่วนใหญ่จะอยู่ในเมือง ซึ่งมีร้านบริการอินเตอร์เน็ตมากกว่า ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กได้

นโยบายที่เกี่ยวข้อง

ผลกระทบจากวิกฤตทางการเงินและการย้ายถิ่นรัฐได้ดำเนินนโยบายเพื่อให้เกิดการกระจายตัวของประชากร ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การกระจายความเจริญสู่ชนบท โดยการลงทุนเพื่อสร้างงานสร้างอาชีพในชนบท เช่น โครงการก่อสร้างถนนไร้ฝุ่น โครงการแหล่งน้ำขนาดเล็ก การก่อสร้างสถานีอนามัยฯลฯ สร้างความมั่นคงทางรายได้ เช่น โครงการประกันรายได้เกษตรกร รวมถึงจัดหาแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน และสนับสนุนสถาบันการเงินเพื่อเงินกู้ธุรกิจขนาดย่อม และผู้ค้ารายย่อย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนายังขาดนโยบายการลดความแตกต่างของผลตอบแทนการผลิตระหว่างสาขา การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะช่วยลดปัญหาและพัฒนาอย่างยั่งยืน

ร้อยละของแรงงานย้ายถิ่นที่ได้รับสวัสดิการของรัฐ

ประเภทสวัสดิการสังคม	ร้อยละ
โครงการประกันสุขภาพ	87.7
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	57.6
ใช้ไฟฟ้าฟรี	72.1
บริการรถไฟรถเมล์ฟรี/	29.9
เรียนฟรีของบุตร	57.7
ประกันสังคม	46.6
การแก้ไขหนี้นอกระบบ	5.4

นอกจากนี้ รัฐได้ดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ การขยายประกันสังคมสู่แรงงานนอกระบบ การแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย การจัดสวัสดิการในกลุ่มแม่และเด็ก ค่าจ้างขั้นต่ำ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นและทำให้แรงงานย้ายถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ จากความคิดเห็นด้านการจัดสวัสดิการสังคมและนโยบายประชาวิวัฒน์ พบว่า สวัสดิการสังคมที่แรงงานย้ายถิ่นได้รับครอบคลุมมากที่สุดคือ สวัสดิการโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า รองลงมาเป็นสวัสดิการการใช้ไฟฟ้าฟรี และนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามลำดับ โดยความพึงพอใจต่อนโยบายสวัสดิการของรัฐโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นต่อนโยบายประชาวิวัฒน์ นโยบายที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือ การใช้ไฟฟ้าฟรี รองลงมาคือ นโยบายการประกันสังคมแรงงานนอกระบบ และนโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ระดับที่แรงงานย้ายถิ่นคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากมาตรการต่างๆ

นโยบาย	ระดับ
ประกันสังคมแรงงานนอกระบบ	ปานกลาง
สินเชื่อพิเศษ แท็กซี่ หาบเร่แผงลอย	ปานกลาง
ขึ้นทะเบียนและจัดระบบมอเตอร์ไซด์รับจ้าง	ปานกลาง
เพิ่มจุดผ่อนผันให้ผู้ค้าหาบเร่แผงลอย	ปานกลาง
ตรึงราคา LPG	ปานกลาง
ใช้ไฟฟ้าฟรี	ปานกลาง
การลดต้นทุนภาคเกษตรกรรม	น้อย
ขายไข่ไก่เป็นกิโลกรัม	น้อย
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	ปานกลาง
แก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบ	น้อย
กองทุนการออมแห่งชาติ	น้อย
ธนาคารไปรษณีย์	ปานกลาง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ผ่านมาได้ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานและการกระจายตัวของประชากรในเชิงพื้นที่ แม้ว่าจะมีการดำเนินนโยบายกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในเขตภูมิภาค แต่ไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องจากยังคงกระจายไปยังปริมณฑลและภาคกลางเป็นหลัก ในขณะที่ผลตอบแทนการผลิตสาขาเกษตรต่ำกว่าสาขาอื่นมากทำให้ยังคงมีการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตแรงงาน ครอบครัวและสังคม รวมทั้งอาจจะส่งผลต่อโครงสร้างฐานการผลิตเกษตรจากการที่แรงงานหนุ่มสาวละทิ้งการทำงานในภาคเกษตร อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจและราคาสินค้าเกษตรที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับนโยบายการกระจายการลงทุนด้านปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสาธารณสุขในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้แรงงานย้ายกลับภูมิลำเนาและเข้าสู่ภาคเกษตรมากขึ้น ซึ่งนับเป็นโอกาสในการดำเนินการให้แรงงานหนุ่มสาวย้ายถิ่นกลับอย่างยั่งยืน โดย

(1) การพัฒนาฐานการเกษตรอย่างยั่งยืนเพื่อสนับสนุนแรงงานหนุ่มสาวย้ายถิ่นกลับสู่ภาคเกษตรและมีอาชีพเสริมที่ช่วยสร้างรายได้ที่มั่นคงมากขึ้น ได้แก่ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ระบบน้ำ การลดต้นทุนการผลิต และการสนับสนุนแหล่ง

เงินทุน รวมทั้งการสร้างโอกาสด้านรายได้เสริมและส่งเสริมอาชีพ เช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชน การทำอาชีพอิสระที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว การรับจ้างทำของและการผลิตงานประดิษฐ์งานฝีมือฯลฯ

(2) การเตรียมความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางสังคมในเมืองให้ครอบคลุมแรงงานย้ายถิ่นด้วย ได้แก่ การรักษาพยาบาลภายใต้ระบบประกันต่างๆ สาธารณูปโภค ที่พัก และระบบขนส่งที่เอื้อต่อการเดินทางไปทำงาน เพื่อลดผลกระทบจากความแออัดและยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานย้ายถิ่นในสังคมเมือง

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายไตรมาส)

องค์ประกอบหลัก	2550			2551				2552				2553				2554
	ไตรมาส2	ไตรมาส3	ไตรมาส4	ไตรมาส1	ไตรมาส2	ไตรมาส3	ไตรมาส4	ไตรมาส1	ไตรมาส2	ไตรมาส3	ไตรมาส4	ไตรมาส1	ไตรมาส2	ไตรมาส3	ไตรมาส4	ไตรมาส1
1. คุณภาพของคน																
การมีงานทำ																
การมีงานทำ (พันคน) [1/]	35,751	37,122	36,873	35,820	36,860	37,837	37,550	36,503	37,699	38,372	38,252	37,434	37,515	38,692	38,446	37,647
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)	1.61	1.18	1.11	1.65	1.39	1.18	1.33	2.08	1.75	1.17	0.98	1.13	1.32	0.87	0.87	0.83
อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	1.61	1.18	1.11	1.65	1.39	1.18	1.33	2.08	1.75	1.17	0.98	1.13	1.32	0.87	0.87	0.83
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	0.81	0.63	0.59	1.11	0.63	0.59	0.74	1.24	0.89	0.57	0.52	0.57	0.69	0.33	0.48	0.46
- มัธยมศึกษาตอนต้น	2.33	1.85	1.56	2.65	2.04	1.71	2.24	3.44	2.08	1.89	1.62	1.75	1.71	1.19	1.36	1.19
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.27	1.42	2.21	2.19	1.66	1.86	1.61	3.06	2.40	1.14	0.93	1.75	1.63	0.80	0.85	0.91
- อาชีวศึกษา	2.26	2.20	1.41	2.02	2.76	2.02	2.65	3.54	3.06	2.19	1.45	1.84	1.98	1.44	1.31	1.36
- วิชาชีพชั้นสูง	4.13	2.18	1.77	2.06	3.67	2.79	2.61	3.20	4.43	3.09	1.89	2.39	2.18	2.03	1.23	1.36
- มหาวิทยาลัย	3.23	2.34	2.06	2.32	2.95	2.05	2.04	2.63	3.44	2.17	1.93	1.69	2.95	2.38	1.72	1.56
การทำงานต่ำระดับ (พันคน)	655	555	518	575	481	420	555	699	570	525	626	548	572	516	409	429
(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม)																
สัดส่วนกำลังแรงงานตามระดับการศึกษา (ร้อยละ)																
- รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.00
- ประถมศึกษาและต่ำกว่า	58.01	58.33	58.42	56.94	56.37	57.11	57.08	55.95	55.20	55.96	55.29	54.63	54.22	54.16	54.4	53.17
- มัธยมศึกษาตอนต้น	15.03	14.78	14.51	15.29	15.46	15.19	15.23	15.29	15.88	15.26	15.49	15.89	15.99	15.65	15.6	16.01
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	9.09	9.10	9.54	9.57	9.86	9.49	9.54	9.95	9.99	9.74	10.05	10.19	10.48	10.50	10.4	10.47
- อาชีวศึกษา	3.31	3.39	3.26	3.24	3.43	3.26	3.24	3.46	3.42	3.46	3.54	3.55	3.52	3.41	3.3	3.52
- วิชาชีพชั้นสูง	4.04	4.06	3.89	4.20	4.18	4.17	4.07	4.24	4.47	4.36	4.22	4.30	4.34	4.57	4.4	4.56
- มหาวิทยาลัย	10.52	10.34	10.38	10.76	10.70	10.78	10.85	11.11	11.05	11.22	11.41	11.44	11.45	11.71	11.9	12.28
สุขภาพ																
จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่ต้องเฝ้าระวังเร่งด่วน (ราย) [2/]																
- หัด	942	930	946	1,827	1,338	1,905	1,442	2,406	1,488	1,274	646	759	598	691	305	539
- ไข้กาฬหลังแอ่น	10	5	7	11	24	4	10	17	16	13	5	7	6	11	8	11
- ไข้สมองอักเสบ	125	109	70	86	116	122	74	95	117	112	135	121	112	153	94	184
- อหิวาตกโรค	26	250	706	51	117	30	65	3	202	26	160	417	586	511	296	35
- มือ เท้า และปาก	882	3,561	11,582	5,343	1,409	1,630	1,152	1,960	2,043	1,622	1,600	5,821	2,173	2,880	972	777
- บิด	5,950	4,706	3,471	4,339	4,398	3,636	3,258	4,157	4,526	2,750	2,363	3,507	3,657	3,936	2,594	3,671
- ปอดอักเสบ	25,268	43,223	32,269	36,657	24,890	40,677	41,998	32,175	25,596	38,985	35,099	34,064	31,032	49,466	38,481	44,420
- ฉี่หนู	597	1,305	988	372	518	1,233	972	536	749	1,747	1,826	701	889	1,725	1,283	396
- ไข้เลือดออก	21,166	25,363	13,310	10,599	25,520	34,462	16,833	6,995	17,750	19,502	12,404	11,940	25,623	60,366	17,925	7,119
- ไข้หวัดใหญ่	3,523	5,155	4,394	4,264	4,172	4,633	6,023	3,122	21,119	44,314	13,319	25,856	7,325	53,174	21,934	9,239
- พิษสุนัขบ้า	3	4	7	2	0	0	1	5	3	2	3	8	2	0	2	0
2.ความมั่นคงทางสังคม																
ความสงบสุขในสังคม *(ต่อประชากรแสนคน)* [3/]																
- สัดส่วนการบาดเจ็บและตายด้วยอุบัติเหตุ-การจราจรทางบก	33.6	33.7	34.6	32.4	30.6	28.2	32.9	31.7	29.0	25.1	22.8	22.1	18.0	14.1	7.4	9.0
- สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ	15.6	14.2	13.8	13.4	12.9	11.5	12.5	12.6	12.1	11.7	12.3	11.8	10.9	10.3	10.6	9.5
- สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	28.3	31.1	24.0	25.1	24.3	26.8	24.8	22.5	20.5	23.5	22.3	19.6	20.6	23.0	21.3	17.8
- สัดส่วนคดียาเสพติด	50.3	58.3	59.0	69.7	78.7	82.7	73.7	86.9	85.4	84.8	95.3	84.6	87.8	107.8	115.4	116.5
- ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ [4/]	12.37	13.43	13.41	13.96	14.01	14.53	13.70	14.00	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล
การคุ้มครองผู้บริโภค [5/]																
จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	1,531	1,330	1,542	1,435	1,233	832	1,004	1,746	1,549	1,967	1,556	1,564	1,635	1,639	1,736	1,971
- บ้าน อาคาร ที่ดิน	808	464	828	634	439	289	396	755	657	767	615	538	612	606	606	786
- สินค้าและบริการ	498	458	425	348	507	309	376	680	675	796	676	727	659	666	783	789
- การโฆษณาต่างๆ	200	394	258	291	233	231	137	279	182	358	253	291	360	361	342	354
- การขายตรงและตลาดแบบตรง	25	14	31	162	54	3	95	32	35	46	12	8	4	6	5	42
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166	3,483	3,533	3,521	4,431	4,786	3,222	4,369	6,572	7,026	7,562	13,644	11,378	11,168	13,362	17,433	17,689

หมายเหตุ : ตัวเลขการมีงานทำ ไตรมาส4/2553 เป็นข้อมูลเฉลี่ยเดือนตุลาคม-ธันวาคม

ตัวชี้วัดภาวะสังคม (รายปี)

องค์ประกอบหลัก	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
1. คุณภาพของคน										
การมีงานทำ										
ผลิตภาพแรงงาน กรณีแรงงาน (บาท/คน/ปี) [6/]	95,738	97,912	102,484	106,200	109,425	113,675	117,424	117,823	113,033	120,842
อัตราการมีงานทำ (ร้อยละ) [7/]	94.95	96.50	96.96	97.23	97.58	97.96	98.13	98.19	98.13	98.43
อัตราการว่างงาน (ร้อยละ) [7/]	3.32	2.40	2.16	2.07	1.83	1.51	1.38	1.38	1.49	1.04
การทำงานต่ำระดับ(ทำงานน้อยกว่า 35 ชม./สป.ที่พร้อมจะทำงานเพิ่ม) [6/]	883	783	697	787	754	578	597	508	605	521
สุขภาพ [8/]										
อัตราการเจ็บป่วย (ต่อประชากรพันคน)	1,783.38	1,809.63	1,845.04	1,798.06	1,878.92	2,079.57	2,292.29	2,436.12	2,639.43	
อัตราป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (ต่อประชากรแสนคน)										
- เนื้องอกร้าย (มะเร็ง)	80.39	98.98	101.67	107.05	114.31	124.38	130.75	134.22	133.05	
- หัวใจ	317.67	391.45	451.45	503.10	530.75	618.20	687.72	749.54	793.03	
- เบาหวาน	277.71	340.95	380.75	444.16	490.53	586.82	650.43	675.74	736.48	
- ความดันโลหิต	287.50	340.99	389.83	477.35	544.05	659.57	778.12	860.53	981.48	
ความผิดปกติทางจิต/จิตเภท/ประสาทหลอน (ต่อประชากรแสนคน)	32.91	38.12	39.33	38.93	42.02	45.62	48.79	47.28	49.77	
ความผิดปกติทางอารมณ์ (สะเทือนอารมณ์) (ต่อประชากรแสนคน)	8.43	12.17	13.41	13.54	14.83	15.86	18.48	20.09	26.46	
ความผิดปกติจากโรคประสาท/ความเครียด (ต่อประชากรแสนคน)	62.62	66.21	62.45	64.64	59.69	64.89	63.48	60.94	60.86	
ภาวะแปรปวนทางจิตและพฤติกรรม (ต่อประชากรพันคน)	35.57	33.97	37.13	35.90	37.64	42.41	42.27	45.88	49.00	
ร้อยละของการขาดสารอาหาร										
- ขาดสารไอโอดีน	2.00	1.74	1.31		ไม่มีการรายงานข้อมูล					
- ภาวะโลหิตจางในหญิงมีครรภ์	13.34	13.04	12.35		ไม่มีการรายงานข้อมูล					
- ขาดสารอาหารระดับ 1	8.62	7.85	8.24		ไม่มีการรายงานข้อมูล					
- ขาดสารอาหารระดับ 2	0.74	0.72	0.74		ไม่มีการรายงานข้อมูล					
ประชากร										
อัตราส่วนภาระพึ่งพิง (ร้อยละ) [9/]	51.29	50.88	50.46	50.03	49.69	49.26	48.84	48.43	48.11	47.94
สัดส่วนคนยากจน (ร้อยละ) [10/]	-	14.93	-	11.16	-	9.55	8.48	8.95	8.12	
การศึกษา										
อัตรานักเรียนต่อประชากรวัยเรียน [11/]										
- ประถมศึกษา	105.33	105.26	104.83	104.24	104.17	103.47	104.51	104.83	104.00	
- มัธยมศึกษาตอนต้น	86.61	85.65	90.34	92.47	95.45	96.67	96.37	95.62	94.87	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	59.58	60.79	62.76	63.82	63.80	65.77	67.16	68.14	69.57	
- อุดมศึกษา(ปริญญาตรีและต่ำกว่า)	42.88	45.42	53.01	52.92	55.60	62.50	61.05	60.47	56.21	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15 ปีขึ้นไป [12/]		7.4	7.5	7.6	7.8	7.8	7.9	8.0	8.1	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 15-59 ปี [13/]		8.1	8.3	8.4	8.6	8.7	8.7	8.8	8.9	
- ชาย		8.3	8.4	8.6	8.8	8.9	8.8	8.9	9.0	
- หญิง		7.9	8.1	8.2	8.5	8.6	8.6	8.7	8.9	
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป [13/]		3.8	3.8	3.9	4.1	4.2	4.3	4.4	4.4	
- ชาย		4.5	4.5	4.7	4.9	4.9	5.0	5.1	5.1	
- หญิง		3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.8	4.0	3.9	
2. ความมั่นคงทางสังคม										
สถาบันครอบครัว										
สัดส่วนครัวเรือนที่มีที่อยู่อาศัยถาวร (ร้อยละ) [14/]	97.90	97.30	96.00	96.60	98.65	98.50	99.30	98.86	99.70	99.78
ดัชนีครอบครัวอบอุ่น (ร้อยละ) [15/]	66.28	66.09	68.11	67.04	66.13	62.24	61.92	63.94	62.98	

องค์ประกอบหลัก	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
หลักประกันทางสังคม										
ร้อยละของการมีหลักประกันสุขภาพ [16/]	-	92.47	93.01	95.47	96.25	97.82	98.75	99.16	99.47	99.36
- ประกันสังคม	-	11.65	12.95	13.34	13.92	14.75	15.35	15.73	15.34	15.60
- สวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	6.62	6.44	6.82	6.61	6.51	8.22	8.00	7.90	7.75
- ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	-	74.20	73.62	75.31	75.37	76.20	74.79	75.06	75.86	75.20
- สิทธิ์อื่นๆ	-	-	-	-	0.35	0.36	0.39	0.37	0.37	0.81
- ยังไม่มีสิทธิ์	-	7.53	6.99	4.53	3.75	2.18	1.25	0.84	0.53	0.64
สัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงาน [17/]	17.70	20.57	21.80	22.49	23.43	24.32	24.86	24.65	24.53	25.11
ความสงบสุขในสังคม (ต่อประชากรแสนคน)										
อัตราการตายด้วยอุบัติเหตุการจราจรทางบก [18/]	18.7	20.9	22.2	22.2	20.6	20.2	19.8	18.2	16.9	11.9
สัดส่วนคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ [18/]	56.7	60.5	76.4	73.4	73.5	69.3	62.6	52.8	51.4	45.8
สัดส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน [18/]	105.6	109.7	106.4	110.7	122.0	122.4	115.8	106.0	93.7	88.9
สัดส่วนคดียาเสพติด [18/]	438.9	422.8	196.2	119.8	160.4	176.2	225.0	320.0	371.6	416.4
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำต่อคดีทั้งหมดที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯทั่วประเทศ [4/]	17.22	15.68	15.16	13.83	12.08	11.85	12.92	14.06	13.57	12.62
การคุ้มครองผู้บริโภค [5/]										
จำนวนเรื่องร้องเรียน (เรื่อง)	5,687	4,467	5,554	6,586	7,284	5,693	5,898	4,504	6,818	6,574
- บ้าน อาคาร ที่ดิน	3,422	2,068	1,985	2,501	3,425	2,875	2,681	1,758	2,794	2,362
- สินค้าและบริการ	1,775	2,026	2,984	3,103	3,089	2,059	1,937	1,540	2,827	2,835
- การโฆษณาต่างๆ	490	373	585	949	708	673	1,187	892	1,072	1,354
- การขายตรงและตลาดแบบตรง	-	-	-	33	62	86	93	314	125	23
การให้คำปรึกษาทางสายด่วน 1166	8,368	18,745	22,834	15,682	11,026	12,984	14,599	16,808	34,804	53,341
3. ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน										
พฤติกรรมในการบริโภค										
ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) [19/]	87.36	87.16	-	87.95	-	88.75	87.80	88.40	87.90	88.3
ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ร้อยละของค่าใช้จ่ายรวม) [19/]	12.64	12.84	-	12.05	-	11.25	12.20	11.60	12.10	11.7
อัตราการบริโภคสุราของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) [20/]	32.60	-	-	32.70	-	29.20*	29.30*	-	32.00*	
อัตราการบริโภคบุหรี่ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (ร้อยละ) [20/]	25.50	-	-	23.00	-	20.20*	18.50*	-	20.70*	
การใช้เวลาในชีวิตประจำวัน										
การใช้บริการจากสื่อต่างๆ (ชม./วัน) [21/]	3.0	-	-	2.8	-	-	-	-	-	
- การอ่าน	1.1	-	-	1.1	-	-	-	-	-	
- การดูโทรทัศน์และวีดีโอ	2.9	-	-	2.7	-	-	-	-	-	
- การฟังเพลง หรือวิทยุ	1.4	-	-	1.4	-	-	-	-	-	
- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากคอมพิวเตอร์	1.9	-	-	1.9	-	-	-	-	-	
- การใช้ห้องสมุด	1.0	-	-	0.8	-	-	-	-	-	
จำนวนประชากรที่ใช้ Internet (ล้านคน) [22/]	3.5	4.8	6.0	7.0	7.1	8.5	9.3	11.0	12.3	13.8
4. สิ่งแวดล้อม										
สารอันตราย [23/]										
ปริมาณการใช้สารเคมี (ล้านตัน)	29.33	33.38	26.90	29.49	32.03	29.34	30.20	29.40	39.64	
จำนวนผู้ป่วยที่เกิดจากสารพิษอันตราย (คน)	2,933	2,751	2,499	2,717	1,640	1,452	1,586	1,868	1,769	
จำนวนผู้เสียชีวิตที่เกิดจากสารพิษอันตราย (คน)	15	11	9	10	0	0	1	0	0	

องค์ประกอบหลัก	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553
ขยะ										
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ (ล้านตัน)[23/]	14.10	14.32	14.32	14.58	14.32	14.60	14.72	15.03	15.14	
การผลิตขยะที่เกิดขึ้นในกทม. (ล้านตัน)[23/]	3.40	3.51	3.41	3.41	3.03	3.07	3.11	3.20	3.25	
ความสามารถในการกำจัดขยะแบบถูกสุขลักษณะ ในกทม. (ล้านตัน)[23/]	3.36	3.48	3.37	3.41	3.03	3.07	3.11	3.20	3.25	
ปริมาณของเสียอันตรายทั่วประเทศ (พันตัน)[23/]	1.68	1.78	1.80	1.81	1.81	1.83	1.85	3.13	3.07	
มลพิษทางอากาศ										
ค่าเฉลี่ยฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (24 ชั่วโมง) มคก. / ลบ.ม. (บริเวณพื้นที่ทั่วไปใน กทม.)[23/]	40.50	49.40	54.50	59.80	40.60	43.30	50.00	47.90	42.50	

ที่มา :
1/ 7/ รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

2/ สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

3/ ข้อมูลสถิติคดีอาญาและอาชญากรรมจากศูนย์ข้อมูลข่าวสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2533-2563 และ พ.ศ.2543-2573 ประมวลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4/ กลุ่มงานข้อมูลและข่าวสนเทศ สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

5/ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี (การให้คำปรึกษาทางสวยด่วน 1166 สคบ.ให้บริษัทเอกชนดำเนินการตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2552)

6/ ข้อมูล GDP จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลการมีงานทำจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

8/ สถิติสาธารณสุข สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

9/ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2543-2573 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

10/ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

11/ จำนวนนักเรียน จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลประชากร จากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

12/ ข้อมูลปี 2545-2546 จากรายงานผลการประเมินโอกาสและคุณภาพการศึกษาของคนไทย สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ข้อมูลปี 2547-2552 จากปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

13/ ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย กลุ่มพัฒนาเครือข่ายสารสนเทศ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

14/ รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2542-2553 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

15/ สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปรับปรุงองค์ประกอบของดัชนีปี 2544-2552)

16/ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

17/ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

18/ ศูนย์ข้อมูลข่าวสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อมูลประชากรจากสำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย

19/ รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2542-2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

20/ การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ.2544 2547 และ 2550 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2549 และ 2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ปี2544-2548 เป็นการสำรวจของประชากรอายุ 11 ปีขึ้นไป)

21/ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ.2544 และ 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

22/ ข้อมูลปี 2542-2545 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และการสำรวจเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ครัวเรือน) พ.ศ.2546-2552 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

23/ รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2554). **จำนวนผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนขอรับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน**.

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2554). **จำนวนผู้ลงทะเบียนสมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง และการบรรจุงานทั่วประเทศ**.

กรมควบคุมโรค สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **รายงานโรคที่เฝ้าระวัง ไตรมาสหนึ่ง ปี 2554**.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. **จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์อุทกภัยภาคใต้**. 1พ.ย.-6ธ.ค. 2553 และ 23 มี.ค.-22 เม.ย. 2554.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **จำนวนผู้ใช้บริการปรึกษาสุขภาพจิตผ่านสายด่วน ปี 2550-2554**.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2553). **จำนวนผู้ป่วยจิตเวชที่มารับบริการต่อวันในสังกัดกรมสุขภาพจิต ปี 2551–2553**.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2553-2562**.

กรุงเทพธุรกิจ. **คอลัมน์ "กาแฟดำ"** 8 เมษายน 2554.

การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม. (2553). **สรุปผลการดำเนินงาน/โครงการสำคัญด้านการขนส่งทางราง**.

การรถไฟแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม. (2553). **สรุปผลการดำเนินงาน/โครงการสำคัญด้านการขนส่งทางราง**.

ข่าวสด. **เสพติด "เฟซบุ๊ก" โรคใหม่ยุคดิจิตอล**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/16213.

คีตฌาณ์ ลอยเลิศ. **Social Network ใช้สร้างสรรค์สร้างสุขภาวะให้สังคม**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/20907.

เครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ. (2554). **สำรวจความคิดเห็นเด็กและเยาวชน มุมมองต่อสื่อสิ่งพิมพ์กับการยั่วยุทางเพศ**.

ชุมชนบ้านช่องฟืน. http://www.chumchontai.com.

ดร.บุญมาก ศิริเนาวกุล. **ใช้เฟตบุ๊กมากไม่ดี**. จากทรานสปอร์ต เจอร์นัล http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/18535.

ไทยรัฐ. (2553). **โรคเรื้อรังกำลังบ่อนทำลายกองทุนประกันสังคม**. ฉบับวันที่ 23 สิงหาคม 2553.

บริษัททีเอ็นเอสรีเสริ์ช. **Digital life**. www.discoverdigitallife.com

ประชาธรรม สถานีข่าวประชาชน. **ภัยพิบัติจัดการได้ด้วยชุมชน**. วันที่ 3 ธ.ค. 2553.

มติชน (กรอบบ่าย). **ติดฉลากขนมแบบ "จีดีเอ" 'มันฝรั่ง-เวเฟอร์'นำร่อง**, วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2554. http://suchons.wordpress.com/2011/04/03.

มติชนออนไลน์. **มาร์ค "ชูยุทธศาสตร์" 3-1-5 แวะสงครามยาเสพติด "แม้ว" ไม่ยั่งยืนแถมยังตายกันเป็นเบือ**. 4/24/2011.

มูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนป้องกันนักดื่มหน้าใหม่. (2554). **มาตรการโรงเรียนปลอดเหล้าจุดเริ่มต้นป้องกันนักดื่มหน้าใหม่ แนวทาง ปัญหา และอุปสรรค**.

ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2554). **สถิติคดีอาญา**. มกราคม–มีนาคม 2554.

ศูนย์พึ่งได้. (2552). **ข้อมูลเด็กและสตรีถูกกระทำความรุนแรง**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/news/18221.

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2554). **จดหมายข่าวศูนย์วิจัยปัญหาสุรา เล่าเรื่อง เรื่องเหล้า**. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2554. http://cas.or.th/index.php/matter/download/78.

สยามธุรกิจ. **ด้านมืดสังคมออนไลน์**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/news/17302.

สยามธุรกิจ. **สถิติคนใช้เฟตบุ๊ก**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/20906.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. **รัฐบาลกำหนดแนวทาง "ปฏิบัติการประเทศไทยเข้มแข็ง ชนะยาเสพติดยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ระยะที่ 3"**. 4/28/2011.

สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. **รัฐบาลเปิดยุทธการ "3-1-5" สนธิกำลังพลเรือน ตำรวจ ทหาร เร่งรัดปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. 4/24/2011.

สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2554). **จดหมายข่าวชุมชนคนรักสุขภาพ ฉบับสร้างสุข**. ปีที่ 7 ฉบับที่ 110 ประจำเดือนมีนาคม 2554. http://www.thaihealth.or.th/partner/books_rec/21608.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2554). **ผนึกกำลังเครือข่ายวิชาชีพสุขภาพฯ เฝ้าระวังสิงห์อมควันหน้าใหม่**. http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/featured/21454.

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. (2551). **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดร้ายแรงทางเพศ: กรณีการข่มขืนและการโทรมหญิงของเด็กและเยาวชนชายในบริบทของทฤษฎีเชิงบูรณาการ**.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). **การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย**.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **โครงการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติทางสังคมรายไตรมาส เรื่อง แรงงานย้ายถิ่น: เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น**. ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยบริษัท เอ็กเซลเลนท์ บิสเนส แมเนจเม้นท์ จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553, ตุลาคม). **โครงการศึกษาการย้ายถิ่นกับการพัฒนา**.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2552). **ภาวะสุขภาพของแรงงานไทย ปี 2552**.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). **การสำรวจภาวการณ์ทำงานของประชากร**.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2553). **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร พ.ศ. 2552**,

สำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2554). **ดัชนีราคาผู้บริโภค.**

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2553). **อัตราการฆ่าตัวตาย ต่อประชากรแสนคน ปี 2547-2553**.

สำนักสารนิเทศ กระทรวงสาธารณสุข. (2554). **จุรินทร์เผยยอด ปชช. ใช้สายด่วน 1323 และ 1667 ที่ปรึกษาด้านสุขภาพจิต –เพศ พุ่ง**. (ฉบับวันที่ 13 มีนาคม 2554).

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552, กรกฎาคม). **การศึกษาสภาพความเป็นเมืองเพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**.

สุนันทา สุขสุมิตร. **นักวิชาการชูจัดทำฉลากอาหารสีเพื่อการเลือกบริโภคของเด็ก**. www.thaihealth.or.th

หมอชาวบ้าน. **ฉลากอาหาร-โภชนาการ รู้จัก เข้าใจ กินปลอดภัย**. www.doctor.or.th

เอแบคโพลล์. (2554). **ผลสำรวจแนวโน้มความสุขของคนไทยในสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบันของประเทศระดับครัวเรือนจาก 17 จังหวัด**. (วันที่ 15 มี.ค.–9 เม.ย. 54)

http://artsmen.net/content/show.php?Category=newsboard&No=4564. **ชำแหละปัญหาข่มขืน "ค่านิยมหญิง" ก็สิ่งเร้า**.

http://news.sanook.com/social/social_77452.php. **แฉสื่อใต้ดินระบาด การ์ตูนโป๊ -เกย์เพียบ**.

http://www.adslthailand.com/board/showthread.php?t=21026&pagenumber. **อนาคตเด็กไทย ยุคสิ่งพิมพ์กามเฟื่องฟู**.

Marketing oops!. **คนไทยใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คเฉลี่ย 7 ชม./สัปดาห์**. http://www.marketingoops.com/reports/research/thai-users-2/